

**UCHWAŁA NR.....2017
RADY GMINY KLEMBÓW
z dnia 27 kwietnia 2017 r.**

**w sprawie przyjęcia i wdrożenia do realizacji Program Rewitalizacji dla Gminy
Klembów na lata 2017-2023**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 2 i pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm.) Rada Gminy Klembów uchwała, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji Program Rewitalizacji dla Gminy Klembów na lata 2017-2023 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Klembów.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE

Gminy Klembów działając na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 2 i pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm.) opracowała projekt Programu Rewitalizacji dla Gminy Klembów na lata 2017-2023, zgodnie z wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Rewitalizacja zgodnie z wytycznymi to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Program Rewitalizacji dla Gminy Klembów na lata 2017-2023 ma na celu rozwiązanie problemów na obszarach zdegradowanych, przy założeniu optymalnego wykorzystania położenia Gminy Klembów oraz wzmocnienia jej lokalnego potencjału i jest procesem wieloletnim, złożonym i kosztownym, zarządzanym przez gminę opartym na aktywnej współpracy m.in. z organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i lokalną społecznością.

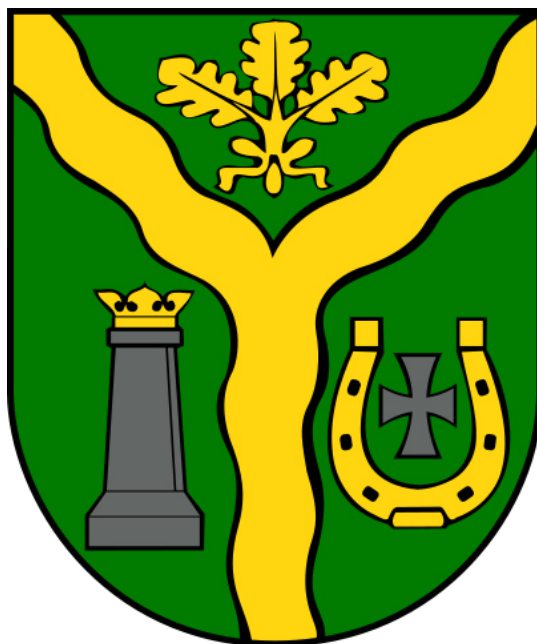
Wdrożenie do realizacji wyżej wymienionego dokumentu pozwoli na odbudowanie więzi społecznych na obszarach problemowych, przywróci ład przestrzenny, podniesie estetykę gminy i stworzy warunki do jej rozwoju.

Opracowanie Programu Rewitalizacji umożliwi pozyskanie funduszy unijnych przez Gminę Klembów i inne podmioty z terenu gminy na realizację zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obszarach zdegradowanych.

Skuteczność procesu rewitalizacji będzie zależała od partycypacji społecznej. W związku z tym Program Rewitalizacji został opracowany przy udziale mieszkańców, środowisk społecznych, zawodowych i gospodarczych dzięki przeprowadzonym konsultacjom społecznym.

Uchwalony Programu Rewitalizacji dla Gminy Klembów na lata 2017-2023 zostanie skierowany do oceny przez Departament Rozwoju Regionalnego i Funduszy Europejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Klembów

PROJEKT

Spis treści

WPROWADZENIE	4
1. OPIS POWIĄZAŃ LPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	7
2. PODSUMOWANIE DELIMITACJI OBSZARU REWITALIZACJI	8
3. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH	8
3.1 METODOLOGIA	9
3.1.1 PODZIAŁ GMINY NA JEDNOSTKI URBANISTYCZNE (ANALITYCZNE)	9
3.1.2 PODSTAWA ANALIZY ZRÓŻNICOWANIA JEDNOSTEK URBANISTYCZNYCH	12
3.2 SFERA SPOŁECZNA	15
3.2.1 DEMOGRAFIA GMINY	15
3.2.2 UBÓSTWO	16
3.2.3 BEZROBOCIE	17
3.2.4 PRZESTĘPCZOŚĆ	18
3.2.5 EDUKACJA	20
3.2.6 KAPITAŁ SPOŁECZNY	21
3.3 PODSUMOWANIE ZJAWISK KRYZYSOWYCH WYSTĘPUJĄCYCH W SFERZE SPOŁECZNEJ	21
3.4 SFERA GOSPODARCZA	23
3.5 SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	24
3.6 SFERA TECHNICZNA	26
3.7 PODSUMOWANIE BADAŃ	29
ANKIETA	29
SPOTKANIA WARSZTATOWE	29
WYWIADY	29
WIZYTA STUDYJNA	BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.
3.8 PODSUMOWANIE ANALIZY WSKAŹNIKOWEJ W POZOSTAŁYCH SFERACH	33
3.9 PODSUMOWANIE ANALIZY WSKAŹNIKOWEJ I WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI	34
3.9.1 OBSZAR ZDEGRADOWANY	34

3.9.2	OBSZAR REWITALIZACJI	35
4.	<u>ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI.....</u>	37
4.1	WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI (PLANOWANY EFEKT).....	37
4.2	CELE REWITALIZACJI ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ ODPOWIADAJĄCE ZIDENTYFIKOWANYM POTRZEBOM	37
4.3	LISTA PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ WRAZ Z OPISAMI	38
4.4	PARTYCYPACJA SPOŁECZNA	52
4.4.1	MECHANIZMY WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY	52
4.4.1	UDZIAŁ INTERESARIUSZY W PROCESIE TWORZENIA PROGRAMU REWITALIZACJI	53
4.4.1	SPOSÓB WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY WE WDRAŻANIE	55
5.	<u>REALIZACJA PR</u>	57
5.1	MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	57
5.2	SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE	58
5.3	STRUKTURA ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU.....	58
5.4	SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY PROGRAMU REWITALIZACJI	59
6.	<u>KOMPLEMENTARNOŚĆ PROGRAMU.....</u>	59
6.1	KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA I PROBLEMOWA.....	60
6.2	KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTITUCJONALNA	60
6.3	KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA.....	60
	<u>ZAŁĄCZNIK NR 1 – SZCZEGÓŁOWA MAPA OBSZARÓW REWITALIZACJI (FORMAT A3)</u>	61
	<u>SPIS TABEL</u>	63
	<u>SPIS MAP.....</u>	63
	<u>INFORMACJA O WYKONAWCY</u>	64

Wprowadzenie

Rewitalizacja – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).¹

Istotą rewitalizacji jest osiągnięcie **efektu synergii przestrzennej** – suma działań realizowanych w ograniczonych obszarach, w tym samym czasie i we wzajemnym powiązaniu daje znacznie lepszy efekt niż suma tych samych działań rozproszonych w przestrzeni gminy, realizowanych niezależnie od siebie i w różnym czasie.

Trudność polega na takim wyborze i uporządkowaniu działań do realizacji w określonym obszarze, które umożliwią przekroczenie pewnego progu, osiągnięcie **masy krytycznej** i pozwolą na odwrócenie negatywnych trendów. Jedną z kluczowych kwestii jest zatem właściwy dobór wielkości obszaru w stosunku do budżetu projektu. Wybór zbyt dużego obszaru może prowadzić do rozproszenia działań i zbyt słabego efektu synergii. Zbyt mały obszar z kolei, nawet jeśli zostanie w całości przekształcony, może nie posiadać wystarczającego potencjału, aby doprowadzić do trwałej zmiany negatywnych trendów.²

Rewitalizacja nie jest walką z „patologiami”, jest to **długoletnia inwestycja** w zmiany w obszarze zdegradowanym, które mają przynieść rozwój tego obszaru i całej gminy. Dlatego obszar rewitalizacji nie powinien być wyznaczany jedynie na podstawie danych ilościowych pokazujących najbardziej intensywną degradację, ale jego granice powinny zostać wyznaczone w taki sposób, aby umożliwić obszarowi rewitalizacji rozwój z wykorzystaniem lokalnych czynników rozwoju. Lokalne czynniki rozwoju powinny być zawsze indywidualnie zidentyfikowane.

Kluczowe wyzwanie stanowi **zapewnienie warunków dla właściwej rewitalizacji**, tj. zintegrowanego i kompleksowego, przygotowywanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej, przeciwdziałania procesom degradacji związanym m.in. z postępującą degradacją tkanki infrastrukturalnej (w tym mieszkaniowej), erozją stosunków społecznych, niekorzystnymi procesami demograficznymi (migracje, depopulacja), przestrzennymi (suburbanizacja), infrastrukturalnymi (niesprawny transport, niska efektywność energetyczna), kulturowymi (degradacja materialna obiektów

¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, MR/H 2014-2020/20(2)/08/2016, Minister Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r. – zwane dalej Wytycznymi.

² K. Janas, W. Jarczewski, W. Wańkiewicz, *Model rewitalizacji miast*, Instytut Rozwoju Miast, Kraków 2010.

dziedzictwa kulturowego, spadek uczestnictwa w kulturze) oraz środowiskowymi (zanieczyszczenie środowiska).³

Mając na względzie powyższe zapisy oraz zidentyfikowane problemy przystąpiono do prac nad opracowaniem Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Klembów dalej Program Rewitalizacji (PR).

Niniejszy dokument został przygotowany zgodnie z zapisami zawartymi w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, dalej „Wytyczne” opublikowanymi przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 r., i stanowi podsumowanie prac nad Programem Rewitalizacji, w tym przede wszystkim wskazuje problemy społeczne wynikające z przeprowadzonej diagnozy oraz wyznacza obszar rewitalizacji, wymagający konkretnych działań tj. **projektów rewitalizacyjnych niezbędnych do powodzenia procesu rewitalizacji w Gminie Klembów.**

W niniejszym PR obszar rewitalizacji (po wcześniejszym wyznaczeniu obszaru zdegradowanego) został wyznaczony w oparciu o analizę kwestii społecznych dla określenia potrzeb podjęcia działań o charakterze lokalnym (dotyczącym rozwiązywania problemów społecznych oraz pobudzającym ich aktywność lokalną), co pozwoliło z kolei na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Taki tryb przygotowania programu (i rozpoczęcie procesu) rewitalizacji miał na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych. Ponadto, przekłada się bezpośrednio na większą świadomość mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji i ich gotowość do zaangażowania się w podejmowane działania rewitalizacyjne. Uzupełnieniem analizy kwestii społecznych była analiza w zakresie pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej. Przeprowadzona diagnoza, obejmująca szeroki proces partycypacji społecznej, wskazała zarówno obszar wymagający rewitalizacji, jak i zakres działań, które powinny w ramach rewitalizacji zostać zrealizowane. Kwestie te zostały doprecyzowane i ukierunkowane po przeprowadzeniu szczegółowej diagnozy dla podobszarów rewitalizacji i konsultacjach społecznych opracowanej propozycji dokumentu.

W związku z powyższym obowiązująca Strategia Rozwoju Gminy Klembów na lata 2015-2022 z perspektywą do 2030, dalej *Strategia Rozwoju*, stanowiła punkt wyjścia dla sporządzania poszczególnych elementów Programu Rewitalizacji. Dotyczyło to przede wszystkim diagnozy (w której w pierwszej kolejności analizowano zidentyfikowane na poziomie Strategii problemy) oraz wizji i celów PR.

³ Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 - Umowa Partnerstwa, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 23 maja 2014 r.

Słownik⁴

Rewitalizacja:	Proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie lokalnego lub gminnego programu rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właściciele nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością.
Lokalny Program Rewitalizacji (LPR):	Inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji (np. lokalne programy rewitalizacji, miejskie programy rewitalizacji).
Wytyczne:	Wytyczne z zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020. Wersja z dnia 2 sierpnia 2016 r., dokument Ministra Rozwoju.
Obszar zdegradowany:	Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Zostaje wyznaczony w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: 1) gospodarczych; 2) środowiskowych; 3) przestrzenno-funkcjonalnych; 4) technicznych.
Obszar rewitalizacji:	Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.
Interesariusze:	Grupa docelowa, różne podmioty (w tym osoby, społeczności, organizacje, urzędy, instytucje), które mogą wywierać wpływ na przedsiębiorstwo i/lub są pod wpływem jego działalności. W odniesieniu do procesu rewitalizacji interesariuszami są w szczególności mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego, a także podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność gospodarczą, podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność społeczną, jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki

⁴ Pojęcia zawarte w powyższym Słowniku szczegółowo zdefiniowane zostały w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji oraz w Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

organizacyjne.

1. Opis powiązań LPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Podstawowym dokumentem strategicznym wyznaczającym kierunki rozwoju Gminy jest wcześniej wspomniana Strategia Rozwoju Gminy Klembów na lata 2015-2022 z perspektywą do 2030. Strategia Rozwoju stanowiła punkt wyjścia od początku sporządzania niniejszego Programu Rewitalizacji. W pierwszej kolejności zostały zidentyfikowane i przeanalizowane najważniejsze problemy (zjawiska kryzysowe) wskazane w Strategii Rozwoju. Na tej podstawie w Programie Rewitalizacji zostały przestrzennie i na podstawie aktualnych danych zbadane następujące zjawiska kryzysowe:

- Starzenie się społeczeństwa
- Duże bezrobocie
- Słaby poziom przedsiębiorczości mieszkańców
- Niewystarczająca ilość planów zagospodarowania przestrzennego

Zaproponowane w Programie Rewitalizacji cele bezpośrednio nawiązują do celów strategicznych Strategii Rozwoju.

W Strategii Rozwoju na str. 59-79 określono obszary, cele i kierunki działań, jakie należy podjąć w ramach rozwiązania problemów.

Spośród celów strategicznych Program Rewitalizacji nawiązuje do celu nr 1 (Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości lokalnej) poprzez wyznaczenie w Programie celu bliźniaczego obejmującego aktywizację zawodową (Cel nr 2 w PR). Pozostałe cele PR bezpośrednio lub pośrednio nawiązują do pozostałych celów strategicznych oraz operacyjnych.

Ponadto w Gminie Klembów trwają zaawansowane prace nad opracowaniem nowego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Klembów. Jego podstawowym celem jest tworzenie warunków aktywizacji rozwoju społeczno- gospodarczego z uwzględnieniem wymogów harmonizacji przestrzennej i równoważenia ekologicznego tego rozwoju. W tym zakresie PR jest w pełni spójny poprzez wszystkie ww. wyznaczone cele.

W Gminie Klembów obowiązują również inne programy lub plany, do których pośrednio lub bezpośrednio nawiązuje niniejszy PR. Są to:

- Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi i innymi Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego na rok 2017
- Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016-2020
- Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Klembów z 2016 r.

2. Podsumowanie delimitacji obszaru rewitalizacji

Pierwszym etapem wyznaczenia obszaru zdegradowanego była identyfikacja i pomiar negatywnych zjawisk na obszarze Gminy. Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego (w którym zawiera się całość lub część obszaru rewitalizacji) posłużyły **wyniki pomiaru negatywnych zjawisk** w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Pomiar zjawisk nastąpił na poziomie sołectw (łącznie 17 jednostek referencyjnych / urbanistycznych / analitycznych). W celu wypełnienia wymagań Zasad realizacji w ramach każdej z jednostek urbanistycznych wyznaczono osobne jednostki urbanistyczne dla terenów zamieszkałych i osobne dla terenów niezamieszkałych. Wszystkie dane ilościowe zostały zebrane dla jednostek zamieszkałych.

Warunkiem koniecznym do zaliczenia danego obszaru do obszaru zdegradowanego jest koncentracja negatywnych zjawisk społecznych (tzn. do obszaru zdegradowanego nie można zaliczyć obszaru, na którym nie zidentyfikowano stanu kryzysowego w sferze społecznej). Przyjęto, że o koncentracji negatywnych zjawisk społecznych zadecyduje występowanie niskiego poziomu w minimum 2 z 3. wskaźników społecznych. Spośród 17 jednostek taki stan zidentyfikowano w 9. jednostkach. Następnie przeanalizowano w tych miejscowościach występowanie negatywnych zjawisk w minimum 1 z pozostałych sfer (sfery gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej lub technicznej).

Ponieważ we wszystkich 9 jednostkach, gdzie zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, zdiagnozowano również koncentrację negatywnych zjawisk w minimum jednej sferze, do obszaru zdegradowanego zaliczono wszystkie 9 jednostek.

Na podstawie danych obrazujących szczególną koncentrację zjawisk negatywnych (przede wszystkim takich jak wysoki odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej czy wysoka stopa bezrobocia) w połączeniu z niekorzystnymi wartościami istotnych dla specyfiki Gminy wskaźników przestrzennych oraz technicznych, wskazano następujące jednostki jako podobszary rewitalizacji:

- **Karolew,**
- **Krusze,**
- **Krzywica / Lipka,**
- **Pieńki / Sitki,**
- **Rasztów,**
- **Roszczep.**

Konieczność ograniczenia wcześniej wyznaczonego obszaru zdegradowanego do obszaru rewitalizacji wynikała również z konieczności spełnienia wymogu Wytucznych, które wymagają, aby obszar rewitalizacji zajmował maksymalnie do 20% powierzchni gminy oraz 30% jej mieszkańców.

3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych jest jednym z głównych elementów programu rewitalizacji (czyli inicjowanego, opracowanego i uchwalonego przez radę gminy wieloletniego programu działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzającego do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiącego narzędzie planowania,

koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji). Zgodnie z *Wytycznymi Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020* diagnoza ta obejmuje analizę następujących sfer:

- społeczną (w szczególności w zakresie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym);
- gospodarczą (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw);
- środowiskową (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów, stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalną (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);
- techniczną (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

W przypadku współwystępowania pierwszej z wyżej wymienionych sfer – społecznej – z jedną z pozostałych, zgodnie z *Wytycznymi* mamy do czynienia ze stanem kryzysowym, a obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, nazywamy **obszarem zdegradowanym**. Natomiast obszar zdegradowany, a szczególnie jego część cechująca się koncentracją negatywnych zjawisk, ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego i z tego powodu powinien podlegać **rewitalizacji**.

Głównym celem diagnozy jest zidentyfikowanie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w danej gminie. Obszar zdegradowany jest to obszar, na którym zdiagnozowano stan kryzysowy. Może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów. Na obszarze zdegradowanym wyznacza się obszar rewitalizacji.

3.1 Metodologia

3.1.1 Podział gminy na jednostki urbanistyczne (analityczne)

Zgodnie z Zasadami realizacji przy wyznaczaniu jednostek urbanistycznych wzięto pod uwagę:

- funkcję terenu,
- fizjonomię terenu (układ przestrzenny i charakter zabudowy),
- intensywność użytkowania (poziomą i pionową) ocenianą poprzez wskaźniki i parametry urbanistyczne,
- istniejące granice sołectw.

Ponadto, celem wyznaczenia jednostek urbanistycznych należy opierać się na dostępnych źródłach informacji (dane wtórne) lub w przypadku braku informacji pozyskać dane pierwotne (inventaryzacja

/kartowanie), które pozwolą stworzyć podział jak najbardziej naturalny, zrozumiały i akceptowalny dla mieszkańców gminy /miasta /miejscowości. Zaleca się wykorzystanie następujących źródeł danych:

- istniejące granice sołectw;
- jednostki GUS (obwody spisowe i obręby statystyczne),
- kataster nieruchomości,
- numeryczny model terenu,
- struktura tkanki osadniczej,
- badań, raporty, literatura i inne.

Zgodnie z powyższym jednostki urbanistyczne ustalono w oparciu o sołectwa.

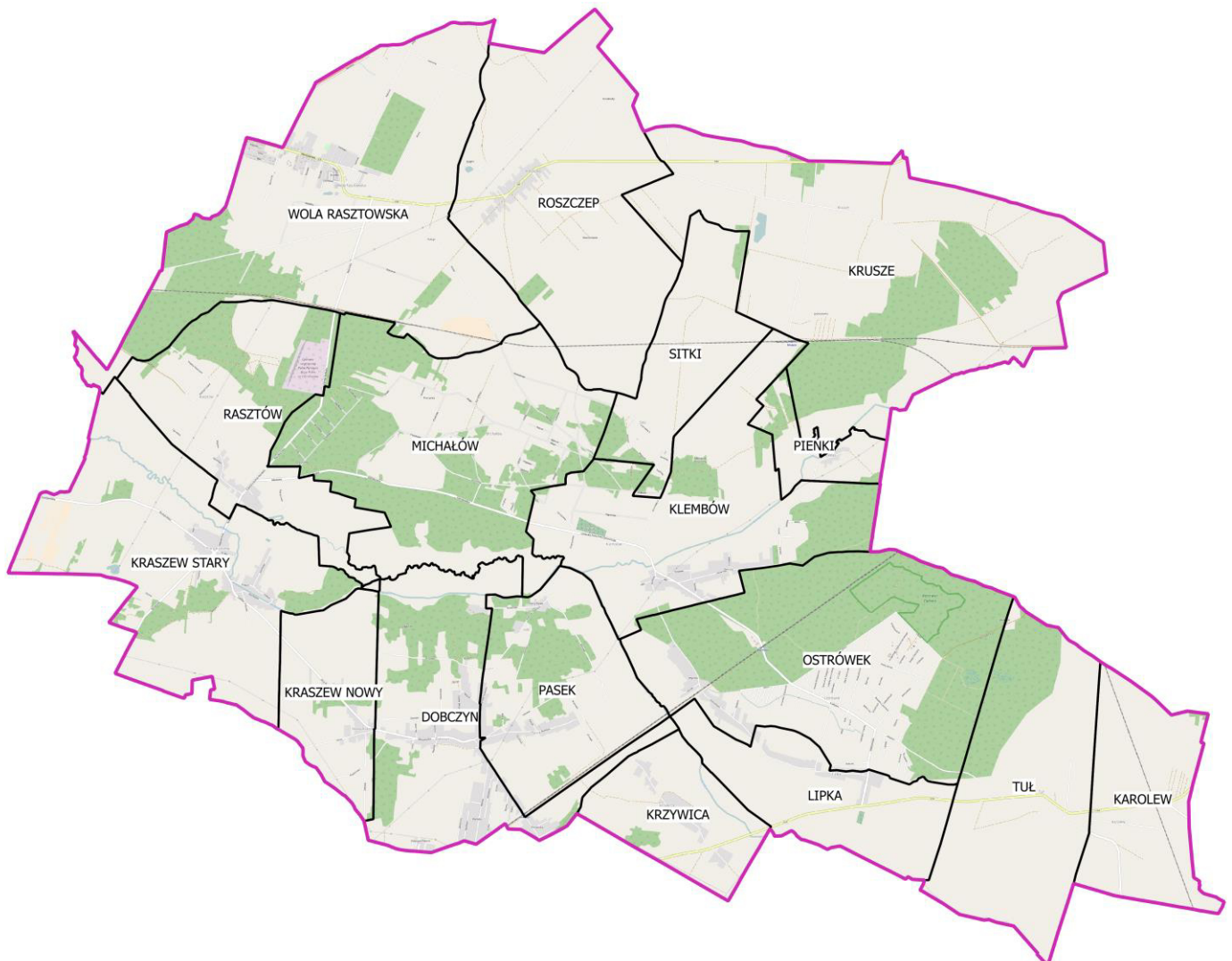
Zgodnie z Zasadami realizacji osobne jednostki urbanistyczne powinny zostać wyznaczone dla:

- terenów zieleni i rekreacji (poza niewielkimi wewnątrzosiedlowymi skwerami i deptakami),
- użytków rolnych, wód, lasów i nieużytków,
- terenów pełniących funkcje produkcyjne (poza niewielkimi zakładami wewnątrz osiedli),
- terenów pełniących funkcje usługowe (np. duże centra handlowe),
- terenów komunikacyjnych (w szczególności duże obszary torów i bocznic kolejowych).

Ostatecznie oddzielne jednostki urbanistyczne dla terenów zamieszkałych zostały wydzielone z terenu jednostki podczas wyznaczania obszaru rewitalizacji. Wyznaczone jednostki urbanistyczne (sołectwa) zostały wskazane na poniższej mapie.

Mapa 1 Wydzielone jednostki urbanistyczne w gminie

źródło: opracowanie własne

3.1.2 Podstawa analizy zróżnicowania jednostek urbanistycznych

W celu przedstawienia przestrzennego zróżnicowania Gminy pod kątem występowania cech wskazujących na kumulację negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych zastosowano analizę wskaźnikową.

Dane niezbędne do przeprowadzenia prac analitycznych pochodzą ze zbiorów statystycznych z wewnętrznych jednostek Urzędu Gminy, jednostek organizacyjnych gminy, innych źródeł (Powiatowego Urzędu Pracy, Policji), jak również ze zbiorów statystyki publicznej Głównego Urzędu Statystycznego.

Spośród wskazanych w Zasadach realizacji wskaźników wybrano najważniejsze, dla których można było uzyskać miarodajne dane oraz miały istotne znaczenie dla Gminy z perspektywy występujących na jej terenie zjawisk kryzysowych. Dodatkowo, biorąc pod uwagę specyfikę i problemy Gminy opracowano: wskaźnik liczby sklepów sprzedających alkohol, dodatkowy wskaźnik dot. bezrobocia (udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym), liczbę przystanków autobusowych oraz trasy autobusów i busów zapewniających usługi publicznej komunikacji dla mieszkańców.

W poniższej tabeli zestawiono analizowane wskaźniki prezentując rodzaj i zakres analizowanych danych.

Tabela 1 Wybrane wskaźniki służące analizie zróżnicowania jednostek urbanistycznych

sfera	nazwa danych	szczegółowy zakres
społeczna	dane z ewidencji ludności	łącznie liczba ludności zameldowana na stałe liczba ludności zameldowana na stałe w wieku przedprodukcyjnym (do 17 r.ż.), produkcyjnym (od 18 do 59 (kobiety) lub 64 (mężczyźni)) i poprodukcyjnym (od 60 (kobiety) i 65 (mężczyźni))
	liczba osób korzystających z pomocy społecznej	liczba osób, liczba osób w rodzinach, powody przyznania, liczba dzieci w rodzinach, suma wypłaconych zasiłków, liczba uczniów otrzymujących stypendia socjalne, liczba uczniów korzystających z dopłat do podręczników
	osoby bezrobotne	osoby bezrobotne, długotrwale bezrobotne, osoby bezrobotne z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym
	seniorzy	odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności danego obszaru
	frekwencja wyborcza	frekwencja wyborcza (rok 2010 – frekwencja wyborcza oznaczała udział osób, które oddały ważne karty do głosowania w wyborach samorządowych w ogólnej liczbie osób uprawnionych do głosowania, rok 2014 – frekwencja wyborcza oznaczała udział osób, którym wydano karty do głosowania w wyborach do samorządu terytorialnego w ogólnej liczbie osób uprawnionych do głosowania) frekwencja w wyborach sołeckich

	aktywność obywatelska	liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych na danym obszarze
	nadużywanie alkoholu	liczba punktów sprzedaży alkoholu
	przestępczość	liczba przestępstw
liczba wydanych niebieskich kart		
gospodarcza	przedsiębiorczość	liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej
		liczba nowo-zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej
		liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej
przestrzenna	mapa	mapa zasadnicza
	wodociągi	liczba budynków/posesji bez wodociągu do ogólnej liczby budynków/posesji (w %)
	kanalizacja	liczba budynków/posesji bez kanalizacji do ogólnej liczby budynków/posesji (w %)
	poziom edukacji	wyniki egzaminów państwowych w szkołach podstawowych i gimnazjach
	dostępność transportu	lista przystanków autobusowych (dla wszystkich przewoźników), rozkład jazdy komunikacji gminnej
	stan infrastruktury drogowej	1. stan nawierzchni (dobra/dostateczna/zła/wymaga remontu itp.) 2. Występowanie i stan dodatkowej infrastruktury (chodnik, droga rowerowa, oświetlenie)
	komunikacja publiczna	sołectwa pozbawione bezpośredniego dostępu do transportu publicznego lub z bardzo słabą komunikacją publiczną
techniczna	obiekty publiczne i rekreacji	liczba miejsc użyteczności publicznej jak: szkoły, świetlice (oraz gminne budynki do remontu z przeznaczeniem na świetlicę), miejsca rekreacji (siłownie zewnętrzne, parki, przestrzeń publiczną), obiekty kultury
	stan budynków	stan techniczny budynków użyteczności publicznej
środowiskowa	azbest	obiekty (budynki) zawierające azbest
	wysypiska	dzikie wysypiska

Źródło: opracowanie własne

Analizowane w poszczególnych jednostkach urbanistycznych wskaźniki zostały odniesione do średnich wartości na obszarze całej Gminy. Dodatkowo dla wskaźników podstawowych (tam gdzie było to możliwe) wskazano odniesienie do średnich wartości w regionie – województwie mazowieckim.

Na końcu każdego podrozdziału opisującego sytuację kryzysową w poszczególnych sferach znajduje się tabela, w której zostały wyróżnione te jednostki, w których dany wskaźnik jest poniżej wartości średniej dla Gminy (lub wskazuje na inny poziom /stan uznany za krytyczny). Na końcu diagnozy, w jej podsumowaniu, zostały zestawione kolumny ze wszystkich tabel, co ilustruje kumulację wszystkich zjawisk w poszczególnych sferach.

Dobór wskaźników miał charakter celowy i był ukierunkowany na optymalne zobrazowanie sytuacji w Gminie, zobrazowanie skali degradacji obszaru (podobszarów) rewitalizacji, ale jednocześnie miał

zapewniać możliwość skorelowania planowanych w ramach rewitalizacji działań i później – monitorowania wdrożenia Programu Rewitalizacji. W tej perspektywie należy wskazać wskaźniki delimitacji (kluczowe dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji) oraz wskaźniki tła, obrazujące specyfikę podobszarów rewitalizacji.

Tabela 2 Funkcja poszczególnych wskaźników

sfera	nazwa danych	znaczenie wskaźnika
społeczna	dane z ewidencji ludności	dane bazowe
	liczba osób korzystających z pomocy społecznej	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru (delimitacja)
	osoby bezrobotne	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru (delimitacja)
	seniorzy	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru (delimitacja)
	frekwencja wyborcza	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)
		wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)
	aktywność obywatelska	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)
	nadużywanie alkoholu	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)
	przestępczość	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)
wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)		
gospodarcza	przedsiębiorczość	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)
		wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)
		wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)
przestrzenna	mapa	dane bazowe
	wodociągi	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)
	kanalizacja	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)
	poziom edukacji	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)
	dostępność transportu	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)
	stan infrastruktury drogowej	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)
	komunikacja publiczna	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru (delimitacja)
techniczna	obiekty publiczne i rekreacji	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru (delimitacja)
	stan budynków	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)
środowiskowa	azbest	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)
	wysypiska	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszaru (tło)

Źródło: opracowanie własne

3.2 Sfera społeczna

3.2.1 Demografia Gminy

Według stanu na dzień 31.12.2016 (dane Urzędu Gminy) w Gminie Klembów mieszkało na stałe 9631 osób. Najbardziej licznymi miejscowościami są Ostrówek (2225), Dobczyn (1253), Wola Raszowska (1078) i Klembów (1042). Najmniej licznym sołectwem są Pieńki – 59 mieszkańców.

Szczegółowe zestawienie dot. liczby mieszkańców w poszczególnych jednostkach znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 3 Liczba mieszkańców poszczególnych jednostek urbanistycznych

Lp.	nazwa jednostki urbanistycznej	liczba mieszkańców
1	Dobczyn	1253
2	Karolew	242
3	Klembów	1042
4	Krusze	574
5	Krzywica	301
6	Lipka	217
7	Michałów	246
8	Nowy Kraszew	330
9	Pasek	495
10	Ostrówek	2225
11	Pieńki	59
12	Rasztów	233
13	Roszczep	372
14	Sitki	238
15	Stary Kraszew	385
16	Tuń	341
17	Wola Raszowska	1078
	Gmina	9631

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy

Tabela 4 Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym

Lp.	nazwa jednostki urbanistycznej	liczba mieszkańców	odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w [%]
1	Dobczyn	1253	25,9%
2	Karolew	242	24,4%
3	Klembów	1042	22,8%
4	Krusze	574	20,4%
5	Krzywica	301	20,9%

Lp.	nazwa jednostki urbanistycznej	liczba mieszkańców	odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w [%]
6	Lipka	217	17,5%
7	Michałów	246	24,4%
8	Nowy Kraszew	330	25,2%
9	Pasek	495	21,8%
10	Ostrówek	2225	20,4%
11	Pieńki	59	16,9%
12	Rasztów	233	19,7%
13	Roszczep	372	26,1%
14	Sitki	238	24,8%
15	Stary Kraszew	385	23,1%
16	Tuł	341	24,9%
17	Wola Rasztowska	1078	23,2%
Gmina Klembów		9631	9631

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy

3.2.2 Ubóstwo

W zakresie sfery społecznej Strategia rozwoju wskazała na problem corocznego wzrostu liczby rodzin, objętych świadczeniami pomocy społecznej. Należy podkreślić, że Strategia bazowała na danych do roku 2013 r., w którym to okresie, ze względu na ogólną trudną sytuację gospodarczą kraju, następował wzrost osób korzystających z pomocy społecznej. Natomiast w latach 2013-2015 w wartościach bezwzględnych nastąpił pewien spadek, choć skala problemu wciąż jest bardzo odczuwalna w Gminie.

mieszkańcy	2016	świadczeniobiorcy OPS w ogólnej liczbie ludności
Dobczyn	1253	6,2%
Karolew	242	8,3%
Klembów	1042	5,6%
Krusze	574	6,6%
Krzywica	301	1,0%
Lipka	217	6,9%
Michałów	246	4,1%
Nowy Kraszew	330	5,5%
Pasek	495	3,8%

mieszkańcy	2016	świadczeniobiorcy OPS w ogólnej liczbie ludności
Ostrówek	2225	6,1%
Pieńki	59	6,8%
Rasztów	233	12,4%
Roszczep	372	6,5%
Sitki	238	13,4%
Stary Kraszew	385	5,7%
Tuł	341	4,4%
Wola Rasztowska	1078	5,0%
ogółem	9631	6,0%

3.2.3 Bezrobocie

W ujęciu ogólnym i w porównaniu do większych jednostek administracyjnych Gmina charakteryzuje się wysoką stopą bezrobocia. Jednak na przestrzeni ostatnich lat spadek bezrobocia nastąpił, zgodnie z ogólnokrajowym trendem.

Tabela 5 Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym [%] (wskaźnik podstawowy) oraz udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym (wskaźnik dodatkowy)

lp.	miejscowość	osoby bezrobotne				wykształcenie osób zarejestrowanych			
		ogółem	długotrwale	-25	50+	gimnazjum i poniżej	zasadnicze zawodowe	średnie	wyższe i pomaturalne
1	Dobczyn	75	41	14	15	19	21	28	7
2	Karolew	14	6	3	2	9	4	1	0
3	Klembów	43	27	4	11	11	13	11	8
4	Krusze	31	16	3	8	12	9	7	3
5	Krzywica	16	9	2	5	2	8	6	0
6	Lipka	5	2	0	2	3	1	1	0
7	Michałów	11	10	1	2	2	4	4	1
8	Nowy Kraszew	18	11	1	6	7	7	3	1
9	Pasek	14	10	1	5	4	2	7	1
10	Ostrówek	100	59	9	27	28	22	30	20
11	Pieńki	2	2	0	0	0	1	1	0
12	Rasztów	10	4	3	4	5	2	1	2
13	Roszczep	15	8	3	3	3	5	5	2
14	Sitki	12	6	1	6	5	2	3	2
15	Stary Kraszew	16	9	1	6	7	4	5	0
16	Tuł	13	10	1	2	4	4	5	0
17	Wola Rasztowska	53	34	6	12	18	15	14	6
RAZEM		448	264	53	116	139	124	132	53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy oraz PUP

3.2.4 Przestępczość

W kontekście problematyki społecznej na szczególną uwagę w Gminie zasługuje kwestia przemocy w rodzinie. Zjawisko przemocy jest często powiązane z problemem alkoholowym, niskim dochodem rodziny, niskim poziomem wykształcenia oraz małą świadomością społeczną. Przypadki przemocy najczęściej występują w środowisku rodzinnym, w zamkniętym kręgu osób powiązanych więzami krwi, gdzie świadkami są zazwyczaj członkowie rodziny. Ofiary dotknięte przemocą niejednokrotnie boją się gdziekolwiek zgłosić o pomoc.

Lp.	nazwa sołectwa	liczba przestępstw w 2016
1	Dobczyn	24
2	Karolew	7
3	Klembów	29
4	Krusze	9
5	Krzywica	3
6	Lipka	8
7	Michałów	2

Lp.	nazwa sołectwa	liczba przestępstw w 2016
8	Nowy Kraszew	11
9	Pasek	7
10	Ostrówek	21
11	Pieńki	0
12	Rasztów	10
13	Roszczep	8
14	Sitki	4
15	Stary Kraszew	7
16	Tuł	12
17	Wola Rasztowska	16

Tabela 6 Średnioroczna (z okresu 2014-2016) liczba niebieskich kart przypadająca na 1 tys. ludności

adres	2012	2013	2014	2015	2016	suma z lat 2012-16	średnia z lat 2012-16
Dobczyn	0	0	3	8	0	11	2,2
Karolew	0	0	0	0	0	0	0
Klembów	0	9	10	13	13	45	9
Krusze	4	4	0	0	0	8	1,6
Krzywica	0	3	3	0	3	9	1,8
Lipka	2	2	2	0	0	6	1,2
Michałów	0	0	0	0	0	0	0
Nowy Kraszew	5	10	9	8	8	40	8
Pasek	0	0	0	7	14	21	4,2
Ostrówek	2	9	12	8	22	53	10,6
Pieńki	0	0	0	0	0	0	0
Rasztów	0	2	2	2	7	13	2,6
Roszczep	2	2	6	4	2	16	3,2
Sitki	8	8	8	8	0	32	6,4
Stary Kraszew	0	6	0	0	0	6	1,2
Tuł	0	4	4	2	0	10	2
Wola Rasztowska	0	0	0	4	7	11	2,2
							56,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

3.2.5 Edukacja

Udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym odbiega od do poziomu w powiecie, ale już wskaźnik dotyczący ilości dzieci objętych opieką żłobkową jest wyższy od średniej dla powiatu, ale niższy od poziomu w województwie.

Tabela 7 Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego

jednostka administracyjna	2011	2012	2013	2014	2015
MAZOWIECKIE	1,26	1,24	1,17	1,11	1,04
Powiat wołomiński	1,28	1,18	1,11	1,00	0,89
Kobyłka	1,21	0,79	0,82	0,79	0,68
Marki	1,27	1,20	0,98	0,86	0,73
Ząbki	1,00	0,95	0,94	0,84	0,73
Zielonka	0,87	0,86	0,86	0,85	0,87
Dąbrówka	1,62	1,63	1,68	1,60	1,53
Jaków	1,67	1,69	1,73	2,03	2,18
Klembów	2,65	2,77	2,86	2,36	2,43
Poświętne	4,15	4,47	3,49	3,39	3,30
Radzymin	1,20	1,30	1,28	1,05	1,00
Strachówka	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tłuszcz	1,61	1,65	1,67	1,49	1,37
Wołomin	1,34	1,19	1,06	0,93	0,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 8 odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach

jednostka administracyjna	2010	2011	2012	2013	2014
	%				
MAZOWIECKIE	2,9	3,3	4,2	5,4	6,9
Powiat wołomiński	0,0	0,0	0,3	1,4	2,5
Kobyłka	0,0	0,0	0,4	1,6	5,2
Marki	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ząbki	0,0	0,0	1,2	2,3	3,0
Zielonka	0,0	0,0	0,0	0,0	3,6
Dąbrówka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Jaków	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Klembów	0,0	0,0	0,0	4,3	4,4
Poświętne	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Radzymin	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Strachówka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tłuszcz	0,0	0,0	0,0	1,1	1,8
Wołomin	0,0	0,0	0,0	2,9	4,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.2.6 Kapitał społeczny

wybory sołtysów 2015

Lp.	sołectwo	data	liczba osób			odsetek
			ogółem	głosujących	uprawnionych	
1	Ostrówek	2015-08-02	53	53	1716	3%
2	Dobczyn	2015-02-08	142	142	890	16%
3	Stary Kraszew	2015-02-11	73	70	287	24%
4	Pasek	2015-02-12	60	59	381	15%
5	Wola Rasztowska	2015-02-10	100	99	808	12%
6	Krusze	2015-02-15	87	87	458	19%
7	Krzywica	2015-02-15	52	52	229	23%
8	Roszczep	2015-02-17	77	77	282	27%
9	Karolew	2015-02-20	39	38	185	21%
10	Tuł	2015-02-20	59	59	248	24%
11	Rasztów	2015-02-22	38	37	184	20%
12	Sitki	2015-02-24	47	47	181	26%
13	Michałów	2015-02-28	52	52	178	29%
14	Pieńki	2015-02-21	19	19	51	37%
15	Nowy Kraszew	2015-02-22	58	56	240	23%
16	Lipka	2015-02-21	82	82	187	44%
17	Klembów	2015-03-03	186	185	781	24%

3.3 Podsumowanie zjawisk kryzysowych występujących w sferze społecznej

Warunkiem koniecznym do zaliczenia danego obszaru do obszaru zdegradowanego jest koncentracja negatywnych zjawisk społecznych (tzn. do obszaru zdegradowanego nie można zaliczyć obszaru, na którym nie zidentyfikowano stanu kryzysowego w sferze społecznej). Przyjęto, że o koncentracji negatywnych zjawisk społecznych zadecyduje występowanie niskiego poziomu w minimum 4 wskaźnikach społecznych. Podsumowanie analizy wskaźnikowej przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 9 Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej

mieszkańcy	2016	zmiana 2011 - 2016	udział w wieku przedpro- dukcyjnym w ogóle ludności	stosunek ludności w wieku poproduk- cyjnym do produkcyjnego	udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	udział osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych	świadczenio- biorcy OPS w ogólnej liczbie ludności	frekwencja w wyborach na sołtysa w 2015 r.	udział ludności objętej niebieskimi kartami	przestę- pstwa	liczba wskaźników
Dobczyn	1253	8,3%	25,9%	18,2%	9,6%	54,7%	25,3%	6,2%	16,0%	0,18%	1,9%	5
Karolew	242	3,0%	24,4%	28,0%	9,8%	42,9%	64,3%	8,3%	20,5%	0,00%	2,9%	7
Klembów	1042	6,1%	22,8%	32,2%	7,1%	62,8%	25,6%	5,6%	23,7%	0,86%	2,8%	4
Krusze	574	-3,4%	20,4%	27,3%	8,6%	51,6%	38,7%	6,6%	19,0%	0,28%	1,6%	7
Krzywica	301	3,8%	20,9%	19,0%	8,0%	56,3%	12,5%	1,0%	22,7%	0,60%	1,0%	5
Lipka	217	-8,4%	17,5%	36,6%	3,8%	40,0%	60,0%	6,9%	43,9%	0,55%	3,7%	7
Michałów	246	26,8%	24,4%	24,8%	7,4%	90,9%	18,2%	4,1%	29,2%	0,00%	0,8%	1
Nowy Kraszew	330	8,9%	25,2%	19,3%	8,7%	61,1%	38,9%	5,5%	23,3%	2,42%	3,3%	5
Pasek	495	4,7%	21,8%	29,0%	4,7%	71,4%	28,6%	3,8%	15,5%	0,85%	1,4%	5
Ostrówek	2225	2,0%	20,4%	28,1%	7,2%	59,0%	28,0%	6,1%	3,1%	0,48%	0,9%	6
Pieńki	59	-10,6%	16,9%	32,4%	5,4%	100,0%	0,0%	6,8%	37,3%	0,00%	0,0%	5
Rasztów	233	2,2%	19,7%	36,5%	7,3%	40,0%	50,0%	12,4%	20,1%	1,12%	4,3%	8
Roszczep	372	-3,1%	26,1%	29,1%	7,0%	53,3%	20,0%	6,5%	27,3%	0,86%	2,2%	6
Sitki	238	8,2%	24,8%	25,2%	8,4%	50,0%	41,7%	13,4%	26,0%	2,69%	1,7%	5
Stary Kraszew	385	5,5%	23,1%	24,9%	6,8%	56,3%	43,8%	5,7%	24,4%	0,31%	1,8%	2
Tuł	341	7,2%	24,9%	21,9%	6,2%	76,9%	30,8%	4,4%	23,8%	0,59%	3,5%	3
Wola Rasztowska	1078	2,9%	23,2%	22,7%	7,9%	64,2%	34,0%	5,0%	12,3%	0,20%	1,5%	5
ogółem	9631	3,8%	22,6%	25,9%	7,6%	31,0%	31,0%	6,0%	16,7%	0,58%	1,8%	-

3.4 Sfera gospodarcza

Strategia rozwoju wskazuje na występujący w Gminie problem niskiego poziomu przedsiębiorczości mieszkańców oraz problem z zapewnieniem odpowiedniej liczby miejsc pracy. Rynek pracy tworzony jest przede wszystkim przez mikro i małe przedsiębiorstwa rzadko zatrudniające ponad 9 pracowników, a dodatkowo charakteryzujące się dużą rotacją pracowników i wahaniami poziomu zatrudnienia. Ponadto przedsiębiorstwom działającym na skalę lokalną trudno jest podejmować nowe inwestycje, a tym samym zwiększać zatrudnienie. Istotnymi problemami są również:

- niski poziom przedsiębiorczości społeczeństwa,
- brak myślenia rozwojowego, innowacyjnego i strategicznego wielu przedsiębiorców,
- brak świadomości wyraźnej granicy między potrzebami konsumpcyjnymi a pozytywnymi aspektami inwestycji kapitału,
- brak nacisku na zwiększanie konkurencyjności firm.

Brak zjawiska efektywnej ekonomii społecznej, prowadzącej do wzrostu aktywności (również zawodowej) i integracji wszystkich grup społecznych również zaważa na niekorzystnej sytuacji w powiecie. Ostatnim z obszarów problemowych jest słaby poziom współpracy pomiędzy jednostkami zajmującymi się problematyką bezrobocia, rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości, a co za tym idzie niski poziom wiedzy społeczeństwa o możliwościach pozyskiwania środków zewnętrznych na założenie czy też rozwój działalności gospodarczej oraz innych instrumentów wsparcia.

W ramach sfery gospodarczej wzięto pod uwagę trzy wskaźniki zróżnicowania wewnątrzgminnego:

- liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON. Jest wskaźnik mogący świadczyć o stopniu przedsiębiorczości miejscowej ludności i kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych;
- odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności.

Do rejestru REGON wpisywane są podmioty gospodarki narodowej, czyli osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz zgłoszone przez jednostkę prawną jednostki lokalne. wskaźnik - liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób zawiera drugi wskaźnik podstawowy tj. liczbę mieszkańców prowadzących działalność

gospodarczą na 100 ludności. Z tego względu ostatecznie zdecydowano o wykorzystaniu jedynie wskaźnika REGON.

Strukturę zasobów rynku pracy determinuje m.in. liczba ludności aktywnej zawodowo oraz poziom dostosowania do potrzeb pracodawców – kwalifikacje. W poniższej tabeli zestawiono dane o ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiet powyżej 59 roku życia oraz mężczyzn powyżej 64 roku życia) oraz bezrobotnych o niskim wykształceniu.

3.5 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Biorąc pod uwagę uwarunkowania przestrzenne Gminy na szczególną uwagę należy na dostępność transportową obszarów wiejskich, szczególnie dla osób nieposiadających własnego samochodu. Można ją analizować zestawiając dostępność do wybranych obiektów użyteczności publicznej i zagospodarowanej przestrzeni wspólnej.

Lp.	nazwa sołectwa	szkoły	światlice	plac zabaw	miejsca rekreacji	obiekty kultury	ośrodki ochrony zdrowia	kościół
1	Dobczyn	Szkoła Podstawowa	strażnica OSP	1				
2	Karolew			1				
3	Klembów	Zespół Szkół	strażnica OSP	1		GOK		1
4	Krusze	Szkoła Podstawowa	strażnica OSP	1				
5	Krzywica		światlica do remontu	1	siłownia zewnętrzna			
6	Lipka			1				
7	Michałów			1				
8	Nowy Kraszew			1				
9	Pasek		światlica	1		Kino za Rogiem -filia GOK		
10	Ostrówek	Zespół Szkół		1	park, rezerwat Dębina/ siłownia zewnętrzna		Przychodnia lekarska	1
11	Pieńki			1				
12	Rasztów			1				
13	Roszczep		strażnica OSP/ światlica do	1	teren przy stawie			

Lp.	nazwa sołectwa	szkoły	świetlice	plac zabaw	miejsca rekreacji	obiekty kultury	ośrodki ochrony zdrowia	kościół
			remontu					
14	Sitki			1	siłownia zewnętrzna			
15	Stary Kraszew	Szkoła Podstawowa		1	teren przy starym Młynie/ siłownia zewnętrzna			
16	Tuł			1				
17	Wola Rasztowska	Szkoła Podstawowa		1	siłownia zewnętrzna/ park objęty ochroną konserwatora (zaniedbany)		Filia CM z Radzymina	1

Tabela 10 Sfera przestrzenna (wskaźniki dodatkowe)

Lp.	nazwa sołectwa	liczba punktów sprzedaży alkoholu
1	Dobczyn	3
2	Karolew	0
3	Klembów	4
4	Krusze	3
5	Krzywica	1
6	Lipka	1
7	Michałów	0
8	Nowy Kraszew	1
9	Pasek	1
10	Ostrówek	7
11	Pieńki	1
12	Rasztów	1
13	Roszczep	1
14	Sitki	0
15	Stary Kraszew	2
16	Tuł	1
17	Wola Rasztowska	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

3.6 Sfera techniczna

W ramach sfery technicznej pod uwagę należy wziąć w szczególności stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braki czy niedostateczne funkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Znaczną część zabudowy na terenie Gminy stanowią domy jednorodzinne wolnostojące, gdzie źródła ciepła mają charakter dowolny. Stosowane są rozwiązania indywidualne, jednak z przewagą wykorzystania węgla. System ciepłowniczy oparty o tradycyjne kotłownie na paliwa stałe (węgiel, miał węglowy, koks) powoduje zjawisko tzw. „niskiej emisji”, która negatywnie wpływa na jakość powietrza oraz na zdrowie mieszkańców. Niewątpliwym problemem jest także nagminne spalanie w domowych piecach paliw niskiej jakości, a także odpadów, w tym tworzyw sztucznych, gumy i tekstyliów. Zjawisko to pogłębia fakt, że duża część budynków nie została poddana termomodernizacji, co przekłada się na ilość zużywanego paliwa na cele grzewcze oraz ilość gazów i pyłów emitowanych do powietrza.

Ponadto trzeba zwrócić uwagę na kwestię pojedynczych gospodarstw na obszarze wiejskim niepodłączonym do sieci wodociągowej, co może wskazywać na duże ubóstwo i słabą zaradność życiową.

Lp.	nazwa sołectwa (miejscowości statystycznej)	liczba budynków	liczba budynków /posesji podłączonych do sieci wodociągowej	niepodłączone posesje w %	liczba budynków /posesji podłączonych do kanalizacji	niepodłączone posesje w %
1	Dobczyn	353	334	5%	0	100%
2	Karolew	56	0	100%	0	100%
3	Klembów	286	258	10%	251	12%
4	Krusze	152	111	27%	0	100%
5	Krzywica	80	80	0%	0	100%
6	Lipka	81	58	28%	0	100%
7	Michałów	100	75	25%	0	100%
8	Nowy Kraszew	94	71	24%	0	100%
9	Pasek	162	162	0%	0	100%
10	Ostrówek	673	610	9%	594	12%
11	Pieńki	25	16	36%	0	100%
12	Rasztów	68	58	15%	0	100%
13	Roszczep	99	0	100%	0	100%
14	Sitki	68	60	12%	0	100%
15	Stary Kraszew	117	111	5%	0	100%
16	Tuł	80	75	6%	0	100%

Lp.	nazwa sołectwa (miejscowości statystycznej)	liczba budynków	liczba budynków /posesji podłączonych do sieci wodociągowej	niepodłączone posesje w %	liczba budynków /posesji podłączonych do kanalizacji	niepodłączone posesje w %
17	Wola Raszowska	339	8	98%	8	98%
	Razem:		2087		853	

Z przeprowadzonej analizy stanu budynków (na podstawie ich roku budowy) oraz biorąc pod uwagę duży stopień ubóstwa i bezrobocia w Gminie wynikają duże potrzeby w zakresie przeprowadzenia podstawowych prac modernizacyjnych, w tym przede wszystkim w zakresie izolacyjności cieplnej budynków.

Tabela 11 Sfera techniczna – wskaźniki podstawowe: ilość wyrobó zawierających azbest zgłoszonych odebranych przez Gminę

Lp.	nazwa sołectwa	rok 2010 w m2	zgłoszone i odebrane		
			2015	2016	2017
1	Dobczyn	15374		10,2	800
2	Karolew	4965		3,4	1245
3	Klembów	12036		11,79	680
4	Krusze	36391		10,752	270
5	Krzywica	18720		5,2	
6	Lipka	5433			390
7	Michałów	2794			220
8	Nowy Kraszew	7658		3,74	100
9	Pasek	29708		1,9	370
10	Ostrówek	29995		6,18	1830
11	Pieńki	2180			
12	Rasztów	9116		2,21	
13	Roszczep	22089			
14	Sitki	12910		2,21	
15	Stary Kraszew	8325		9,18	150
16	Tuł	13242		10,54	1200
17	Wola Raszowska	3063		3,91	1570
	łącznie	233999			8825
	łącznie w Mg	2 744	307,66	81,212	150,03

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Spis obiektów mostowych w Gminie Klembów (łącznie długość ob. Mostowego [m] 185,00)					
Na drogach Gminnych [m]	Na drogach Gminnych [m ²]	Na drogach Powiatowych [m]	Na drogach Powiatowych [m ²]	Na drogach Wojewódzkich [m]	Na drogach Wojewódzkich [m ²]
88,00	614,00	67,00	702,00	30,00	281,00
Lp	Miejscowość	Statut	Nazwa	Długość ob. mostowego [m]	Powierzchnia ob. mostowego [m ²]
1	Tuł	gminna		10,00	70,00
2	Lipka	gminna		12,00	95,00
3	Klembów	gminna	ul. Przemysłowa	34,00	238,00
4	Klembów	gminna	ul. Przemysłowa	8,00	56,00
5	Pasek	gminna	ul. Prymasa Tysiąclecia	9,00	63,00
6	Stary Kraszew	gminna	1. ul. Nad Rządzą, 2. ul. Folwark	9,00	54,00
7	Krusze	gminna		6,00	38,00
8	Ostrówek	powiatowa	ul. Wołomińska	10,00	74,00
9	Klembów	powiatowa	ul. Gen. Fr. Żymirskiego	20,00	229,00
10	Stary Kraszew	powiatowa	ul. Świętojańska	22,00	264,00
11	Stary Kraszew	powiatowa	ul. Świętojańska	15,00	135,00
12	Tuł	wojewódzka		10,00	110,00
13	Krzywica	wojewódzka		20,00	171,00

Zestawienie końcowe						
Łącznie [m]	Gminnych [m]	Gminnych gruntowych [m]	Gminnych asfaltowych [m]	Powiatowych [m]	Wojewódzkich [m]	Łączna Powierzchnia dróg gminnych [m ²]
195577,00	157326,00	121553,00	35773,00	25492,00	14279,00	1220277,00
Łącznie [km]	Gminnych [km]	Gminnych gruntowych [km]	Gminnych asfaltowych [km]	Powiatowych [km]	Wojewódzkich [km]	Łączna Powierzchnia dróg gminnych [km ²]
195,60	155,30	122,00	33,30	27,50	14,30	1185,90
	Gminnych	Gminnych	Gminnych		Łączna	Powierzchnia dróg

	[m] %	gruntowych [m] %	asfaltowych [m] %		gminnych [m ²] %	
	100%	79%	21%		Gruntowe 79 %	936827,03
		Asfaltowe 21 %	249029,97			

3.7 Podsumowanie badań

Zostały przeprowadzone następujące działania konsultacyjne:

Ankieta

Spotkania warsztatowe

Wywiady

Przedstawione poniżej informacje stanowią podsumowanie wywiadów przeprowadzonych z przedstawicielami instytucji działających na terenie gminy (w tym z radnymi, sołtysami, kadrami GOPS, szkół). Zebrane dane stanowią subiektywne stanowisko respondentów.

Charakterystyka gminy

- teren gminy objęty jest działaniem Lokalnej Grupy Działania: LGD Równina Wołomińska
- gmina posiada bardzo mało lokali a jeżeli już są to głównie części budynków lub nieruchomości, których stan techniczny pozostawia wiele do życzenia,
- 40% populacji gminy jest to ludność napływowa,
- około 270 osób pod opieką Ośrodka Pomocy Społecznej,
- na terenie gminy oprócz OSP działa około 10-12 organizacji pozarządowych

Zasoby:

Ostrówek:

- dom św. Faustyny,
- rezerwat leśny,
- ośrodek zdrowia,

Klembów:

- prężnie działający dom kultury, w którym działa Klub Seniora,
- wychodzący do interesantów Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (przykład działań skierowanych do seniorów: projekt Aktywny Senior w ramach którego odbyło się około 10 spotkań min. z policjantką, z lekarzem. W ramach projektu był zapewniony transport osób chcących brać udział w zajęciach, dzięki temu cieszył się zainteresowaniem),
- budynek w którym mieściło się do niedawna Centrum Usług Wspólnych a obecnie stoi pusty,
- pomysł na skwer, w centrum wsi nad rzeką, plus budowa centrum sportowo rekreacyjnego,

Wola Rasztowska:

- zespół pałacowy (pałac wraz z parkiem), w którym obecnie mieści się Szkoła Podstawowa im. Jana III Sobieskiego
- ośrodek zdrowia, który jest filią Centrum Medycznego z Radzimina,

Pasek:

- kino za rogiem,

Rozszczep:

- budynek gminny do remontu w którym obecnie spotyka się koło gospodyń,

Krzywica:

- tereny rekreacyjne,
- świetlica,
- budynek do remontu,

Szanse:

- jeszcze 4-5 lat temu nie było na terenie gminy liderów lokalnych ani sprawnie działających organizacji pozarządowych,
- aktywni sołtysi obecnie sami organizują i wymyślają różne imprezy i ewenty dla swoich społeczności,
- szansą jest lokalizacja tzn. transport (koleją do Warszawy Wileńskiej zajmuje 25 min),
- 2012r został stworzony program współpracy z organizacjami pozarządowymi,(80 tys. z czego 40 tys. przeznaczonych jest na sport a drugie 40 tys. na całą resztę),

- bieg cichociemnych,
- rajdy rowerowe,

Problemy:

- brak lub słaba komunikacja,
- brak lub niedostateczna ilość chodników i ścieżek rowerowych,
- brak miejsc do spędzania wolnego czasu np. świetlic i klubów,
- brak zaangażowania kościołów w życie społeczne gminy (działalność tylko na rzecz parafian lub młodzieży np. ministrantów),
- ludność miejscowa trudno aklimatyzuje się z mieszkańcami napływowymi dla których w większości osiedlanie się tam jest związane z mniejszymi kosztami życia i traktują gminę jako „sypialnię”,
- ludność nastawiona komercyjnie tzn. podejście coś za coś (podejście rozszczeniowe),
- problemy z alkoholem mają głównie rdzenni mieszkańcy,
- gmina jedną z sypialni Warszawy,
- ludzie pracujący w Warszawie po powrocie do domów zamykają się w nich,
- w większości miejscowości i wsi bardzo brakuje domów kultury, (pomysłem może mogłoby być porozumienie z OSP które dysponują budynkami),
- brak spotkań mieszkańców,

Propozycje:

- budowa Błoni Klembowskich, - ma to być teren rekreacyjny(dodać opis),
- powstanie KIS-u (Klub Integracji Społecznej),
- Krzywica – boisko,
- Klembów – obiekt sportowy (boisko) – niestety grunt nie ma uregulowanej sytuacji prawnej, chociaż zdaniem niektórych gmina powinna podejść do tego pomysłu racjonalnie tzn. zamiast wielkiego boiska budowa orlika,
- budowa pasażu przy Urzędzie Gminy Klembów,
- utworzenie odrębnego działu w GOK-u Klembów jako centrum kultury i sportu,
- budowa na rzece Rządzy turbin wodnych,
- w pobliżu Krzywicy budowa parku rozrywki,(mini Europa park),
- pomysł na skomunikowanie ciągami pieszymi (chodniki, ścieżki) szkoły i przyległe wsie,(aby to zrobić należałoby wykupić grunty przy drogach), na dworcach budowa wiat i przystanków rowerowych,
- Krusze – dobra komunikacja. Jest tam również stary budynek kuźni, który można byłoby zagospodarować,

- Krusze – skwer przy pętli autobusowej do zagospodarowania,

Mocne strony Gminy:

- korzystne położenie geograficzne (bliskość dużej aglomeracji – Warszawa),
- dwie stacje kolejowe,
- walory przyrodnicze (możliwość rozwoju agroturystyki),
- zasoby leśne,
- czyste środowisko naturalne (brak uciążliwych zakładów przemysłowych),
- częściowo rozwiązane problemy infrastrukturalne (gazociąg, wodociąg, kanalizacja),
- dobre położenie komunikacyjne,
- zapewniona podstawowa opieka medyczna,
- działające kluby sportowe i koło gospodyń,

Słabe strony Gminy:

- zły stan nawierzchni dróg gminnych,
- bardzo słabe połączenia autobusowe w gminie,
- brak dużych zakładów pracy,
- mała liczba podmiotów gospodarczych,
- brak zakładów przetwórstwa gospodarczego,
- mała ilość szkół wysłużone budynki oświatowe, brak środków na inwestycje, słabe wyposażenie szkół,
- mała ilość placówek kulturalnych oraz słabe ich wykorzystanie,
- słabe zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców a zwłaszcza młodzieży i seniorów (koła tematyczne, sale kinowe),
- bardzo słaba jakość gleb (głównie 5 i 6 klasa),
- brak specjalizacji produkcji rolnej,
- tereny zalewowe,
- brak odpowiedniej promocji gminy (słaba informacja o walorach gminy np. turystycznych, zabytkach lub ciekawych miejscach),
- niewystarczająca sieć dróg,
- brak chodników i ścieżek rowerowych,
- brak budynków użyteczności publicznej (świetlice, domy kultury, domy ludowe),

Szanse:

- tworzenie nowych miejsc pracy poprzez przyciąganie kapitału i tworzenie specjalnych stref,
- plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący około 45% gminy,
- możliwość wyodrębnienia w planie zagospodarowania przestrzennego terenów pod działalność produkcyjną i usługową,
- wzmocnienie inicjatyw społeczności gminnej,
- rozwój turystyki i agroturystyki,
- budowa obwodnicy Marek,
- specjalizacja rolna (uprawy specjalne),
- promocja gminy (np. poprzez organizowanie cyklicznych imprez promujących),
- rozwój budownictwa jednorodzinnego (możliwość stworzenia w gminie dużej ilości działek budowlanych),

Zagrożenia:

- wysoki poziom bezrobocia (powodujący stałe ubożenie i emigrację ludności),
- brak dofinansowania spoza gminy,
- regres w rolnictwie,
- zagrożenia powodziowe,
- starzenie się społeczeństwa,

3.8 Podsumowanie analizy wskaźnikowej w pozostałych sferach

W jednostkach gdzie zidentyfikowano koncentrację negatywnych zjawisk społecznych dokonano analizy występowania negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej. O koncentracji negatywnych zjawisk w pozostałych sferach zdecydowało występowanie niskiego poziomu lub szczególnej cechy w pozostałych wskaźnikach (sfera gospodarcza, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna lub środowiskowa). Ponieważ we wszystkich jednostkach, gdzie zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, zdiagnozowano również koncentrację negatywnych zjawisk w minimum jednej sferze, do

obszaru zdegradowanego zaliczono wszystkie jednostki. Podsumowanie analizy wskaźnikowej znajduje się w poniższej tabeli.

3.9 Podsumowanie analizy wskaźnikowej i wyznaczenie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

3.9.1 Obszar zdegradowany

Pierwszym etapem wyznaczenia obszaru zdegradowanego była identyfikacja i pomiar negatywnych zjawisk na obszarze Gminy. Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego (w którym zawiera się całość lub część obszaru rewitalizacji) posłużyły **wyniki pomiaru negatywnych zjawisk (analiza wskaźnikowa)** w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Pomiar zjawisk nastąpił na poziomie sołectw. W celu wypełnienia wymagań Zasad realizacji w ramach każdej z jednostek urbanistycznych wyznaczono osobne jednostki urbanistyczne dla terenów zamieszkałych i osobne dla terenów niezamieszkałych. Wszystkie dane ilościowe zostały zebrane dla jednostek zamieszkałych.

Warunkiem koniecznym do zaliczenia danego obszaru do obszaru zdegradowanego jest koncentracja negatywnych zjawisk społecznych (tzn. do obszaru zdegradowanego nie można zaliczyć obszaru, na którym nie zidentyfikowano stanu kryzysowego w sferze społecznej). Przyjęto, że o koncentracji negatywnych zjawisk społecznych zadecyduje występowanie niskiego poziomu. Następnie przeanalizowano w tych miejscowościach występowanie negatywnych zjawisk w minimum 1 z pozostałych sfer (sfery gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej). Ponieważ we wszystkich 12 jednostkach, gdzie zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, zdiagnozowano również koncentrację negatywnych zjawisk w minimum jednej sferze, do obszaru zdegradowanego zaliczono wszystkie jednostki.

W przypadku Gminy Klembów obszar zdegradowany objął następujące jednostki urbanistyczne:

- Dobczyn
- Karolew
- Klembów
- Krusze
- Krzywica

- Lipka
- Nowy Kraszew
- Pasek
- Ostrówek
- Pieńki
- Rasztów
- Roszczep
- Sitki

3.9.2 Obszar rewitalizacji

Rewitalizacja to długoletnia inwestycja w zmiany w obszarze zdegradowanym, które mają przynieść rozwój dla tego obszaru i całej Gminy. Dlatego obszar rewitalizacji nie powinien być wyznaczany jedynie na podstawie danych ilościowych pokazujących najbardziej intensywną degradację, ale jego granice powinny zostać wyznaczone w taki sposób, aby umożliwić obszarowi rewitalizacji rozwój z wykorzystaniem lokalnych czynników rozwoju. Lokalne czynniki rozwoju powinny być zawsze indywidualnie zidentyfikowane.

W oparciu o zidentyfikowane w innych dokumentach Gminy problemy dotyczące całej Gminy, których występowanie potwierdzono w oparciu o dostępne dane i przeprowadzone konsultacje społeczne, dokonano rozpoznania uwarunkowań i możliwości realizacji programu rewitalizacji w odniesieniu do całego obszaru zdegradowanego. Przede wszystkim przeanalizowano następujące czynniki:

- możliwości pozyskania finansowania zewnętrznego oraz szanse mobilizacji lokalnego kapitału,
- sytuację prawną i strukturę własności nieruchomości,
- znaczenie (obecne i potencjalne) obszaru dla spójności i rozwoju całej Gminy,
- społeczną ważność i znaczenie dla tożsamości Gminy,
- uwarunkowania społeczne – nastawienie lokalnej społeczności i jej skłonność do zmian, aktywność obywatelską,
- dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, znajdujące się na obszarach rozważanych do rewitalizacji,
- uwarunkowania polityczne.

Należy również podkreślić, że analiza wyznaczonego obszaru zdegradowanego była również zdeterminowana koniecznością wyznaczenia w jego ramach obszaru rewitalizacji. Konieczność ta nie tylko wynikała z obowiązujących *Wytycznych*, które wyraźnie wskazują, że obszar rewitalizacji powinien stanowić nie więcej niż 20% powierzchni gminy i 30% jej ludności, ale także z czystej logiki procesu rewitalizacji, jak również możliwości budżetowych Gminy. Tak, jak wskazano wcześniej, rewitalizacja może odnieść sukces jedynie pod warunkiem właściwego dobrania wielkości obszaru, tak aby nie był to obszar ani za duży ani za mały, taki który przyczyni się do osiągnięcia

masy krytycznej procesów zapewniających właściwy kierunek zmian nie tylko na tym obszarze, ale także w całej Gminie.

Ostatecznie, na podstawie badań jakościowych oraz zidentyfikowanych potencjałów z wyznaczonego obszaru zdegradowanego wydzielono obszar rewitalizacji obejmujący tereny zamieszkałe następujących jednostek:

1. Karolew
2. Krusze
3. Krzywica/Lipka
4. Pieńki / Sitki (dwa sołectwa, jeden podobszar rewitalizacji)
5. Rasztów
6. Roszczep

Mapa obszarów rewitalizacji w poszczególnych sołectwach znajduje się w załączeniu.

Tabela 12 Powierzchnia i liczba ludności obszaru rewitalizacji

Obszar	Powierzchnia	Mieszkańcy
Gmina– ogółem		9 631
Obszar rewitalizacji		2 764

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

4. Założenia Programu Rewitalizacji

4.1 Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt)

Przeprowadzona analiza całej Gminy wykazała występowanie negatywnych zjawisk społecznych oraz w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Potrzeby mieszkańców odnoszą się przede wszystkim do sfery społecznej, i obejmują przede wszystkim aktywizację społeczną w odniesieniu do różnych grup, szczególnie młodzieży i seniorów oraz aktywizację zawodową i wsparcie w uzyskaniu zatrudnienia. Dodatkowo ważnym dla mieszkańców zagadnieniem jest podniesienie jakości życia poprzez poprawę jakości przestrzeni publicznej i udostępnienie miejsc wspólnych na cele działań wspólnych mieszkańców .

WIZJA REWITALIZACJI:

Obszary rewitalizacji Gminy Klembów stają się przyjazną, atrakcyjną przestrzenią do życia, mieszkania i pracy.

Po realizacji poszczególnych przedsięwzięć mieszkańcy wybranych obszarów rewitalizacji są aktywni społecznie, posiadają kwalifikacje zawodowe i bez problemu znajdują pracę w wybranych zawodach. Angażują się w działania na rzecz lokalnej społeczności, liczba osób korzystających z pomocy społecznej stale się zmniejsza.

4.2 Cele rewitalizacji oraz kierunki działań odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom

Wizja obszaru rewitalizacji realizowana będzie poprzez cele, w ramach których określono odpowiadające im przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Cele zostały sformułowane na podstawie potrzeb zawartych w przeprowadzonej diagnozie.

Wyniki diagnozy wskazują na konieczność podjęcia przede wszystkim działań, które muszą zostać właściwie zaplanowane i nakierowane na osoby najbardziej potrzebujące wsparcia. Tym działaniom powinny towarzyszyć również działania inwestycyjne, związane z rozbudową/modernizacją różnego rodzaju infrastruktury, przede wszystkim infrastruktury ukierunkowanej na rozwijanie kompetencji społecznych i zawodowych dorosłych mieszkańców, wspierających edukację dzieci i młodzieży oraz służącej zagospodarowaniu czasu wolnego seniorów. Tak określone kierunki działań zostały zawarte w poniżej określonych celach rewitalizacji.

Cel główny: Zapewnienie uwarunkowań do aktywności społecznej mieszkańców oraz zrównoważonego, długotrwałego rozwoju obszarów rewitalizacji, a tym samym podniesienie jakości życia, mieszkania i pracy.

Wsparcie mieszkańców podobszarów rewitalizacji w nabywaniu kompetencji społecznych i pobudzanie aktywności społecznej. Wspieranie młodzieży w kształtowaniu postaw otwartości i zaangażowania, upowszechnianie działań kultury i sportu. Dla wsparcia realizacji inicjatyw społecznych zostanie zagospodarowana i zaadaptowana przestrzeń publiczna, która będzie odnowiona i wyposażona w elementy małej architektury. W szczególności realizowane będą działania ukierunkowane na:

- integrację społeczną,
- przeciwdziałanie problemom społecznym,
- poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego,
- poprawę infrastruktury socjalnej i jakości przestrzeni publicznej (modernizacja i podniesienie jakości przestrzeni publicznej (pod kątem funkcjonalnym i estetycznym; stworzenie miejsc potrzebnych i atrakcyjnych dla mieszkańców i odwiedzających; utworzenie i wzbogacenie terenów zielonych).

4.3 Lista planowanych przedsięwzięć wraz z opisami

Podstawowym kryterium doboru przedsięwzięć była zgodność z wnioskami płynącymi z diagnozy Gminy rozumianymi jako problemy społeczne, gospodarcze, funkcjonalno-przestrzenne i techniczne. Wybrane projekty będą zlokalizowane na podobszarach rewitalizacji. Projekty inwestycyjne będą wspierające wobec działań o charakterze nieinwestycyjnym, które będą oddziaływać na dany podobszar rewitalizacji.

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Są to planowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, termin realizacji, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, o ile dane te są możliwe do wskazania.

Tabela 13 Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)		Wnioskodawca
1	Przestrzeń dla mieszkańców – nowa funkcja terenu w centrum Klembowa		GOK / Gmina Klembów
	Lokalizacja przedsięwzięcia		Klembów oddziaływanie: podobszar Pieńki /Sitki
Ramy przedsięwzięcia	Orientacyjna wartość	Źródło finansowania	Termin realizacji
	5 000 000	Środki własne, Gmina Klembów, UE, Ministerstwo Sportu i Turystyki	2017-2022
Opis problemu	Teren wokół GOK jest otwartym placem, który obecnie najczęściej pełni funkcję nieuporządkowanego parkingu. Jednocześnie mieszkańcy miejscowości Klembów nie mają miejsc do spotkań, aktywności sportowej i integracji. Miejsca integracji brakuje także mieszkańcom sąsiednich miejscowości: z jednej strony najslabiej zaludnionym sołectwie Pieńki, z drugiej – w sołectwie Sitki. Oba te sołectwa – w odróżnieniu od Klembowa, nie mają publicznej przestrzeni i potencjału instytucjonalnego, aby na swoim terenie wygospodarować miejsce do spotkań i działań animacyjnych, integracyjnych i aktywizacyjnych dla różnych grup mieszkańców. Jednocześnie, mieszkańcy obu tych sołectw mają utrudnione możliwości komunikacyjne, aby korzystać z infrastruktury kulturalno-rekreacyjnej oddalonych sołectw.		
Cel przedsięwzięcia	Stworzenie miejsca spotkań w centrum podobszaru rewitalizacji – głównie z wykorzystaniem na imprezy, festyny, kiermasze, jarmarki (promocja lokalnych produktów), a także usprawnienie organizacji ruchu pieszo - kołowego oraz poprawa otoczenia GOK i UG Klembów.		
Zakres realizowanych zadań	Koncepcja odnowy terenu pomiędzy GOK a Urzędem Gminy, zakłada nadanie miejscu nowych funkcji . Ma on przybrać formę skweru i uwzględnić miejsca postojów i parkowania pojazdów mechanicznych, ale przede wszystkim ma dać możliwość organizowania wystaw, plenerów. Ma to być miejsce wypoczynku, spotkań towarzyskich i kulturalnych mieszkańców Klembowa a swoją charakterystyka nawiązywać i upamiętniać historycznie związanego z Klembowem		

	<p>gen. Franciszka Żymirskiego.</p> <p>Aby ułatwić mieszkańcom rekreację zadamy o elementy małej architektury (ławki, kosze na śmieci, miejsca odpoczynku) oraz elementy umożliwiające aktywną rekreację, m.in. przystań kajakową, stanowiska wędkarskie nad Cienką czy boisko lekkoatletyczne.</p> <p>Zadanie będą realizowane sukcesywnie i każdorazowo konsultowane z mieszkańcami.</p> <p>Nowa funkcja przestrzeni zostanie wykorzystana np. przez GOPS na zajęcia dla seniorów oraz rodzin, które korzystają z jego usług. Prowadzone będą zajęć propagujące aktywność fizyczną (np. pokazowe lekcje TAI-CHI).</p> <p>Tak przygotowana przestrzeń będzie wykorzystana na potrzeby realizacji działań aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców podobszaru Pieńki / Sitki oraz społecznych przedsięwzięć integracyjnych adresowanych do różnych grup wiekowych. Dla zapewnienia możliwości uczestnictwa zostanie zorganizowany publiczny transport dla mieszkańców z tego podobszaru.</p>			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
	Powierzchnia rewitalizowanej przestrzeni	m ²	2 000	Protokół odbioru
	Liczba elementów małej architektury	szt.	30	Protokół odbioru
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
	Liczba osób, którym poprawiła się jakość życia	osoba / rok	80% mieszkańców podobszaru rewitalizacji	dane własne / badanie jakościowe
	Liczba wydarzeń integracyjnych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	osoba / rok	20% mieszkańców podobszaru rewitalizacji	dokumentacja projektu / foto

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Wnioskodawca		
2	Nie daj się nudzić, dołącz do nas.	Stowarzyszenie „Przyszłość Roszczepu”		
Lokalizacja przedsięwzięcia		Świetlica w Roszczepie		
Ramy przedsięwzięcia	Orientacyjna wartość	Źródło finansowania	Termin realizacji	
	90 000,00 tys.	Stowarzyszenie „Przyszłość Roszczepu”, GOK Klembów, Gmina Klembów.	01.08. do 31.12. w latach 2017-2023	

Opis problemu	<p>Remont świetlicy - w okresie jesienno – zimowym nie ma miejsca w którym młodzież, dzieci i seniorzy 60 + znaleźliby miejsce do rozwoju zainteresowań. Młodzież nie ma zajęcia wieczorami więc siedzi przed komputerem. Seniorzy 60+ nie spotykają się w GOK w Klembowie z uwagi na brak możliwości dojazdu, czują się osamotnieni, nikt nie interesuje się ich bytem i funkcjonowaniem. W okresie jesienno –zimowym mieszkańcy nie mają miejsca spotkań, gdzie można by było zorganizować zajęcia dla każdej z grup wiekowych. Przy wsparciu GOK Klembów, Gminy Klembów i z wielkim zaangażowaniem mieszkańców można będzie promować zdrowy, bezpieczny i aktywny tryb życia oraz rozwijać potencjał dzieci i młodzieży.</p>			
Cel przedsięwzięcia	<p>Celem przedsięwzięcia jest umożliwienie mieszkańcom wspólnych spotkań, podniesienie ich aktywności sportowych, manualnych, kulinarnych, pokazania, jak można w sposób aktywny spędzić czas połączony z konkursami, grami i zabawami. Organizując spotkania senior 60+ będzie można podnieść aktywność tej grupy społecznej i sprawić, że poczują się docenieni. Seniorzy przekażą wiedzę jaką posiadają w tematach jak: szydełkowanie, kulinaria, zajęcia manualne oraz promowanie zdrowego trybu życia. Młodzież i dzieci poprzez spotkania będą wykazywać swoją wiedzę i zdolności w różnych konkursach: fotograficznych, plastycznych, wiedzy o naszej gminie itp .</p>			
Zakres realizowanych zadań	<p>W naszym projekcie chcemy zorganizować następujące zadania wspólnie z GOK Klembów, Gminą Klembów, GOPS Klembów: 1 spotkanie w tygodniu dla seniorów, w programie: gotowanie, pieczenie ciast, szydełkowanie, gdzie seniorzy zaproszą dzieci na lekcje takich prac z uwagi na ich zanikanie - nie wszyscy wiedzą jak to się robi. Następnie wspólnie z KGW Roszczep zaśpiewają tradycyjne piosenki ludowe.</p> <p>Po 1 spotkaniu w tygodniu dla młodzieży - organizacja gier i zabaw, konkursów fotograficznych, historycznych, wspólnie z dziećmi stworzenie teatru amatorskiego.</p> <p>Spotkania dla dzieci, pomoc w rozwijaniu pasji i zainteresowań u najmłodszych.</p>			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
	osoby uczestniczące w działaniach	Dzieci i opiekunowie, młodzież, seniorzy	50 dzieci 20 młodzież 30 seniorzy	listy obecności, dokumentacja foto
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Wnioskodawca
3	Lepsza przyszłość dla mieszkańców Karolewa	Stowarzyszenie TUKARO „Lepsza Przyszłość” GOK Klembów Gmina Klembów

Lokalizacja przedsięwzięcia			Karolew	
Ramy przedsięwzięcia	Orientacyjna wartość	Źródło finansowania	Termin realizacji	
	90 000		2017-2023	
Opis problemu	Największym problemem jest brak miejsca spotkań (typu świetlica) Realizujemy spotkania projekty tylko w okresie, kiedy jest ciepło i pozwala nam na to pogoda. Brak prądu, toalety			
Cel przedsięwzięcia	Celem zadania publicznego jest umożliwienie wspólnej integracji mieszkańców dwóch miejscowości: Tuł i Karolewa, podniesienie aktywności sportowej, pokazanie w jaki sposób można spędzić wolny czas. Realizacja wymienionych celów odbywać się będzie cyklicznie np. przez przeprowadzenie zawodów sportowych w piłkę nożną czy siatkową, wędkarskich, warsztatów kulinarnych, z szydełkowania, plecenia z wikliny, lepienia z gliny, robienia ozdób świątecznych, konkurs fotograficzny, rajdy rowerowe, kino plenerowe, itp.			
Zakres realizowanych zadań	<ul style="list-style-type: none"> -opracowanie plakatów wydruk -zarezerwowanie atrakcji (dmuchany zamek, animator, wata cukrowa) -przygotowanie konkurencji sportowych, kulinarnych, pytań na konkurs wiedzy -organizowania spotkania sportowego. <p>Zadanie będzie realizowane w sołectwie Tuł, które jest zlokalizowane poza obszarem rewitalizacji, jednak funkcjonalnie zapewnia przestrzeń do realizacji działań społecznych dla mieszkańców sołectwa Karolew. Realizowane zadanie będzie skierowane do mieszkańców podobszaru rewitalizacji Karolew, oraz w ramach działań integracyjnych także mieszkańców sołectwa Tuł.</p>			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Wnioskodawca		
4	Żywa świetlica – animacja zajęć	Gmina Klembów		
Lokalizacja przedsięwzięcia		Krzywica / Lipka		
Ramy przedsięwzięcia	Orientacyjna wartość	Źródło finansowania	Termin realizacji	
	500 000,00	UE, środki własne	2017-2020	
Opis problemu	Brak miejsca spotkań dla mieszkańców miejscowości Krzywica i Lipka. Niedostateczna baza rekreacyjna. Niedostateczny poziom atrakcyjnej i dopasowanej do potrzeb oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców, w szczególności dla młodzieży i seniorów.			

Cel przedsięwzięcia	Poprawa dostępności bazy rekreacyjnej. Rozwój oferty spędzania czasu wolnego społeczności, w tym wykluczonej i zagrożonej wykluczeniem społecznym. Stworzenie lepszych warunków do organizacji aktywności dzieciom i młodzieży. Stworzenie miejsca integrującego lokalną społeczność oraz podnoszącego poziom aktywności społecznej mieszkańców głównie rewitalizowanego podobszaru.			
Zakres realizowanych zadań	Animacja zajęć sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji. Gruntowna modernizacja istniejącego budynku świetlicy uwzględniająca działania termomodernizacyjne. Stworzenie placu zabaw dla dzieci. Zagospodarowanie terenu nad rz. Rządzą na miejsce spotkań z altaną, miejscem na ognisko i boisko do piłki plażowej. Dla zapewnienia możliwości uczestnictwa zostanie zorganizowany publiczny transport dla mieszkańców z tego podobszaru.			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)		Wnioskodawca
5	Integracja społeczna		OPS, Gmina Klembów
	Lokalizacja przedsięwzięcia		Krusze Krzywica / Lipka Pieńki / Sitki
Ramy przedsięwzięcia	Orientacyjna wartość	Źródło finansowania	Termin realizacji
	160 000	EFS	2017-2023
Opis problemu	Trudności życiowe osób i rodzin znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, osób stale korzystających ze wsparcia OPS i długotrwale bezrobotnych.		
Cel przedsięwzięcia	Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem w wieku aktywności zawodowej korzystających ze świadczeń OPS oraz kobiet, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku powyżej 50. roku życia.		
Zakres realizowanych zadań	Działania integracji społecznej kierowane do osób ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia, działania interwencyjne i profilaktyczne, animacja działań społecznych i zagospodarowanie otoczenia. Planuje się działania w zakresie aktywnej integracji oraz aktywizujące lokalną społeczność – działania o charakterze wspomagającym i towarzyszącym. Animowanie aktywności społeczności lokalnej, organizowanie działań wspierających więzi sąsiedzkie i ukierunkowanych na zwiększenie społecznej aktywności młodzieży, kobiet i		

	seniorów. W ramach projektu przewiduje się m.in.. następujące działania: - praca socjalna, - doradztwo zawodowe i psychologiczne, - warsztaty autoprezentacji, wizażu, stylizacji, - działania w ramach Programu Aktywności Lokalnej - wsparcie w znalezieniu lub zmianie pracy, - działanie o charakterze środowiskowym (imprezy i spotkania integracyjne, wycieczki, szkoła rodzica).			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika
	Liczba godzin zajęć / warsztatów	godz.	500	Program zajęć
	Liczba uczestników zajęć/warsztatów	osoba	100	Dokumentacja foto / listy obecności
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika
	Liczba osób, które zdobyły kwalifikacje i podniosły samoocenę w zakresie udzielonego wsparcia	osoba	100	Ankiety ex-ante i ex-post, badanie jakościowe/opinia specjalistów

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)		Wnioskodawca
6	„Animator nad stawem” animacja, aktywizacja i integracja międzypokoleniowa		Gmina Klembów
Lokalizacja przedsięwzięcia			Karolew
Ramy przedsięwzięcia	Orientacyjna wartość	Źródło finansowania	Termin realizacji
	120 000	EFS	2017-2022
Opis problemu	Stawy położone w miejscowości Tuł stanowią potencjał dla podobszaru rewitalizacji Karolew, mógłby pełnić rolę miejsca integracji i społecznej aktywności mieszkańców. Obecnie jest zdominowany przez grupy młodzieży, które charakteryzują się chuligańskim zachowaniem. Poprzez prowadzenie pracy socjalnej w terenie, przy zaangażowaniu specjalisty do pracy z „trudną młodzieżą”, tzw. streetworkera, zostanie przywrócona funkcja rekreacyjna przestrzeni wspólnej wokół stawu, który stanie się miejscem integracji dla wszystkich mieszkańców.		
Cel przedsięwzięcia	Animacja zajęć i prowadzenie środowiskowej pracy socjalnej z „trudną młodzieżą”, działania integracji międzypokoleniowej.		

Zakres realizowanych zadań	<p>Działania integracji społecznej kierowane do osób ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia, działania interwencyjne i profilaktyczne, animacja działań społecznych i zagospodarowanie otoczenia, praca w środowisku lokalnym i streetworking, animacja działań międzypokoleniowych. Planuje się działania w zakresie aktywnej integracji oraz aktywizujące lokalną społeczność – działania o charakterze wspomagającym i towarzyszącym. Animowanie aktywności społeczności lokalnej, organizowanie działań wspierających więzi sąsiedzkie i ukierunkowanych na zwiększenie społecznej aktywności młodzieży.</p> <p>W ramach projektu przewiduje się m.in.. następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praca socjalna, - działanie o charakterze środowiskowym (imprezy i spotkania integracyjne, zagospodarowanie czasu wolnego, nabywanie umiejętności „miękkich”, w tym komunikacji). <p>Zadanie będzie realizowane w sołectwie Tuł, które jest zlokalizowane poza obszarem rewitalizacji, jednak funkcjonalnie zapewnia przestrzeń do realizacji działań społecznych dla mieszkańców sołectwa Karolew. Realizowane zadanie będzie skierowane do mieszkańców podobszaru rewitalizacji Karolew, oraz w ramach działań integracyjnych także mieszkańców sołectwa Tuł.</p>			
	Produkty	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika
Liczba godzin zajęć / warsztatów		godz.	500	Program zajęć
Liczba uczestników zajęć/warsztatów		osoba	100	Dokumentacja foto / listy obecności
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika
	Liczba osób, które zdobyły kwalifikacje i podniosły samoocenę w zakresie udzielonego wsparcia	osoba	100	Ankiety ex-ante i ex-post, badanie jakościowe/opinia specjalistów

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Wnioskodawca
7	Zagospodarowanie na cele społeczne parku i stawów przy Szkole Podstawowej im Jana III Sobieskiego w Woli Rasztowskiej	Radni: Jadwiga Szewczyk, Zdzisław Rasiński, Stowarzyszenie Wola Rasztowska. Sołtys Jerzy Kulaka, Rada Sołecka
	Lokalizacja przedsięwzięcia	Teren przy Szkole Podstawowej im Jana III Sobieskiego w Woli Rasztowskiej oddziaływanie: podobszar Rasztów
Ramy	Orientacyjna	Źródło
		Termin realizacji

przedsięwzięcia	wartość	finansowania		
	1 000 000,00	EFRR	2017/2018	
Opis problemu	Park i stawy z wyspą stanowią wraz z pałacem spuściznę historyczną Woli Rasztowskiej oraz całej gminy Klembów. Obecny stan wymaga natychmiastowej rewitalizacji, gdyż zamiast być oprawą okazałego pałacu szpecą i są niechlubną wizytówką braku dbałości i szacunku dla historii.			
Cel przedsięwzięcia	Uczynienie pałacu wraz z otoczeniem historycznej wizytówki gminy Klembów. Wpłynie to na atrakcyjność miejscowości i zwiększy zainteresowanie osób chęcią zamieszkania w gminie Klembów. Odzyskanie miejsca dla mieszkańców Woli Rasztowskiej oraz całej gminy Klembów. W niedalekiej przeszłości park oraz stawy tętniły życiem dzisiaj niszczą się i straszą swoim widokiem. Park może być miejscem spotkań i spacerów mieszkańców, zabaw i festynów jak to miało miejsce w niedalekiej przeszłości. Na stawach można organizować amatorskie sporty wodne oraz zawody w łowieniu ryb. W pałacu mogą być organizowane spotkania i koncerty historyczne. Zrewitalizowany park i stawy będzie miejscem, w którym mieszkańcy będą mogli się zintegrować, poznać historię regionu, w którym zamieszkują a także nauczyć młode pokolenia, co to jest uczciwość i patriotyzm.			
Zakres realizowanych zadań	Renowacja terenów zielonych- trawników. Dokonanie nowych nasadzeń drzew, krzewów i rabat kwiatowych. Renowacja istniejących starodrzewów. Odtworzenie alejek parkowych wraz z nawierzchnią oraz ich oświetlenie. Zakup i ustawienie ławek. Wykonanie zadanej sceny koncertowej z ekranem kinowym. Oczyszczenie stawów i odtworzenie wyspy wraz z mostkiem. Wykonanie altany na wyspie. Naprawa grobli pomiędzy stawami. Wszystkie elementy wystroju parku i stawów powinny być wykonane w klimacie odpowiednim dla epoki baroku. Tak przygotowana przestrzeń będzie wykorzystana na potrzeby realizacji działań aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców podobszaru Rasztów oraz społecznych przedsięwzięć integracyjnych adresowanych do różnych grup wiekowych. Dla zapewnienia możliwości uczestnictwa zostanie zorganizowany publiczny transport dla mieszkańców z tego podobszaru.			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Wnioskodawca
8	Utworzenie świetlicy Wiejskiej w Rasztowie	Gmina Klembów
	Lokalizacja przedsięwzięcia	Rasztów

Ramy przedsięwzięcia	Orientacyjna wartość	Źródło finansowania	Termin realizacji	
	250 000,00	Środki zewnętrzne, środki z budżetu Gminy Klembów	2018- 2019	
Opis problemu	W miejscowości Rasztów brakuje miejsca do spotkań integracyjnych, organizowania zebrań wiejskich i innych funkcji kulturalno-społecznych.			
Cel przedsięwzięcia	Powstanie świetlicy wiejskiej spowoduje znaczącą poprawę integracji społecznej mieszkańców. Ponadto umożliwi większe zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne miejscowości i Gminy Klembów.			
Zakres realizowanych zadań	<p>W ramach środków własnych Gminy: Nabycie działki pod budowę, opracowanie projektu technicznego obiektu, przygotowanie wniosku o dofinansowanie zewnętrzne, budowa obiektu i rozliczenie projektu dofinansowującego.</p> <p>W ramach środków zewnętrznych: adaptacja i wyposażenie wybudowanego obiektu, włączenie lokalnej społeczności w prace remontowo-adaptacyjne, wypracowanie harmonogramu zajęć (podział „czasu w świetlicy” na poszczególne grupy: seniorzy, młodzież, dzieci, kobiety – aktywne mieszkanki sołectwa), organizacja i prowadzenie zajęć dla każdej z grup.</p>			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
	Miejsce integracji społecznej	Osoby korzystające	250 osób / rok	Liczba osób korzystających z zajęć
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
	Jw.	Jw.	Jw.	Jw.

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Wnioskodawca		
9	Utworzenie i rozwój Rady Młodzieżowej	Gmina Klembów / Stowarzyszenie „Przyszłość Roszczepu”		
Lokalizacja przedsięwzięcia		Roszczep		
Ramy przedsięwzięcia	Orientacyjna wartość	Źródło finansowania	Termin realizacji	
	30 000,00	Środki własne, RPO WM, PO FIO	2017-2018	

Opis problemu	<p>W 2016r. Gmina rozpoczęła inicjatywę tworzenia Młodzieżowej Rady Gminy. Jako potencjalni członkowie zgłosili się uczniowie dwóch Gimnazjów z Klembowa i Ostrówka, jednakże brak tej inicjatywie „ducha” niezbędnego do wymyślenia koncepcji dalszego działania, a nawet do ukonstytuowania.</p> <p>W całej Gminie frekwencja wyborcza mieści się w okolicach średniej na tle kraju, ale już w wyborach sołeckich nie jest wysoka, a przecież chodzi o wybór przedstawiciela każdego z sołectw, najmniejszej społeczności.</p> <p>W chwili obecnej jest to grupa robocza 30 osób, którą chcielibyśmy zmobilizować do działania. Chcielibyśmy, żeby byli głosem młodzieży, co pozwoli na lepsze planowanie działań Gminy w przyszłości, czy to dot. infrastruktury, czy tzw. działań miękkich.</p>			
Cel przedsięwzięcia	<p>Stworzenie Rady Młodzieżowej, która będzie także ciałem doradczym dla Wójta; będzie realizowała swój plan działania i będzie inicjowała działania.</p> <p>Rada stanie się ważnym elementem procesu rewitalizacji w gminie, ze względu na inną optykę patrzenia na problemy i świeżość pomysłów.</p>			
Zakres realizowanych zadań	<p>Stworzenie Rady to proces, w który musi się początkowo zaangażować osoba dorosła, dlatego przewidujemy przydzielenie pracownika do opiekowania się młodzieżą.</p> <p>W miarę możliwości i dostępności środków zewnętrznych chcielibyśmy zorganizować młodzieży wyjazdy studyjne do miejsc, gdzie młodzieżowe rady już funkcjonują.</p> <p>Ważnym elementem będą szkolenia i warsztaty z zakresu świadomości obywatelskiej, komunikacji, wystąpień publicznych albo konstruowania projektów.</p>			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
	Liczba osób	Osoby	30	dokumentacja projektu
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
	Stworzona Rada Młodzieżowa	sztuka	1	dokumentacja projektu / rejestr organizacji

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Wnioskodawca
10	Utworzenie i prowadzenie Klubu Integracji Społecznej (KIS) – nowa funkcjonalność świetlicy w Roszczepie	Gmina Klembów / GOPS
Lokalizacja przedsięwzięcia		Roszczep

Ramy przedsięwzięcia	Orientacyjna wartość	Źródło finansowania	Termin realizacji	
	300 000,00	Środki własne, MRPiPS, UE	2018-2020	
Opis problemu	Na terenie gminy brakuje miejsc, w których mieszkańcy mogliby uzyskać pomoc, m.in. ze względu na braki w infrastrukturze lokalowej. GOPS pomaga swoim podopiecznym jedynie w Klembowie, gdzie ma swoją siedzibę, a ze względu na trudności komunikacyjne na terenie Gminy dostęp do nich jest utrudniony. Stworzenie KIS byłoby idealną odpowiedzią na ww. problemy. Przeszkodą jest jedynie brak odpowiedniego lokalu. Ten, który mógłby pełnić nowe funkcje dla lokalnej społeczności wymaga remontu i nadania mu nowych funkcji, m.in. na stworzenie KIS. Potrzebna będzie osoba do prowadzenia KIS, która zostanie bądź zatrudniona przez GOPS lub jeden z pracowników zostanie oddelegowany do pracy w KIS.			
Cel przedsięwzięcia	Stworzenie KIS, które będzie miejscem przyjaznym dla mieszkańców i które spełni nowe role społeczne.			
Zakres realizowanych zadań	Stworzenie KIS będzie ważnym elementem pracy z osobami z obszarów zdegradowanych wymagających wsparcia, ale też dla pozostałych mieszkańców Gminy Klembów. W ramach KIS prowadzone będą zajęcia z osobami dorosłymi, min. doradcą zawodowym, psychologiem, prawnikiem, w zakresie prawa pracy, prawa rodzinnego, spadkowego. Na miejscu prowadzony będzie trening umiejętności społecznych m.in. zajęcia z komunikacji społecznej, autoprezentacji, radzenie sobie ze stresem, motywacji do działań.			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
	Liczba osób	Osoby będące w ewidencji GOPS	50	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
	Zmniejszenie ilości osób będących w ewidencji GOPS	osoba	- 5%	Dane GOPS

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Wnioskodawca
11	Zintegrowana, aktywna społeczność Krusza	Gmina Klembów / Szkoła

		Podstawowa im. Jana Pawła II w Kruszu / GOK	
Lokalizacja przedsięwzięcia			Krusze
Ramy przedsięwzięcia	Orientacyjna wartość	Źródło finansowania	Termin realizacji
	200 000,00	Środki własne, UE	2018-2020
Opis problemu	<p>Na terenie sołectwa Krusze nie działa organizacja, która organizowałaby jakiegokolwiek inicjatyw na rzecz mieszkańców. Zlokalizowana w miejscowości Szkoła Podstawowa skupia się na zapewnieniu zajęć, również pozalekcyjnych głównie dzieciom. Dorośli nie organizują żadnych lokalnych wydarzeń, nie ma dni sołectwa czy święta pieczonego ziemniaka, tak jak to się dzieje w okolicznych wsiach. Być może dlatego, że duża grupa osób jest niezaradna życiowo, są klientami GOPSu, są bezrobotni i czekają na inicjatywy odgórne. Jednym z powodów braków lokalnych inicjatyw jest brak miejsca do wspólnej rekreacji, ponieważ pojedyncze osoby mają swoje podwórka, ale nie mieszkańcy nie mają wspólnej przestrzeni. Specyficzne położenie wsi i problemy komunikacyjne wpływają na niski udział mieszkańców w zajęciach organizowanych przez GOK w Klembowie. Brak inicjatyw widać chociażby w przeznaczeniu funduszu sołectkiego w całości na działania tzw. "twarde" czyli utwardzeni dróg gruntowych i uzupełnienie oświetlenia.</p>		
Cel przedsięwzięcia	<p>Integracja mieszkańców do wspólnych działań, poprzez stworzenie oferty zajęć dla mieszkańców we współpracy Gminy z GOKiem i GOPSem. Zajęcia i wydarzenia pozwolą na odbudowanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, pomogą w nawiązaniu nowych relacji i przełożą się na poprawę jakości życia mieszkańców.</p>		
Zakres realizowanych zadań	<p>W ramach projektu przewidujemy zajęcia dla dorosłych mieszkańcy Krusza, nie zapominając o najmłodszych, ponieważ oni również stanowią ważną część społeczności, która będzie miała wpływ na to jak będzie się żyło w Kruszu za kilka lat.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzymy lokalny bank czasu, ze względu na fakt, iż dysponujemy znaczną ilością osób starszych, ale jeszcze aktywnych, które mogą np. popilnować dzieci przez godzinę; spora grupa osób jest bezrobotna i dla nich może to być szansa na znalezienie zajęcia; 2. Zorganizujemy zajęcia międzypokoleniowe, np. w robieniu kwiatów z bibuły, wicia palem, czy pieczenia ciast drożdżowych. 3. Zorganizujemy konkurs „Śladami przodków – czyli wszystko co wiesz o Kruszu” poprzedzony wspólnymi spotkaniami przy kawie i ciastkach, gdzie można będzie wspominać minione dzieje; 4. Przeprowadzimy konkurs na zagospodarowanie wspólnej przestrzeni przy szkole, zgodnie z preferencjami głównych użytkowników, czyli mieszkańców i zgodnie z tą koncepcją przeprowadzimy niezbędne prace; 5. Stworzymy wspólnie z małymi dziećmi i dziećmi ze szkoły ogród dla motyli, aby pokazać jak można pozytywnie oddziaływać na przyrodę i swoje najbliższe środowisko naturalne; 6. Zorganizujemy pokazy „kina pod chmurką” na odświeżonym terenie przy szkole. 		

	Zaplanowane działania, częściowa mogą odbywać się w pomieszczeniach udostępnionych przez Szkołę Podstawową, jednakże część wymaga przystosowania niezagospodarowanego terenu przy szkole. Udział mieszkańców w jego adaptacji jako miejsca wspólnej rekreacji pozwoli na jego częste i aktywne wykorzystywanie.			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
	Liczba osób biorących udział w zajęciach	osoba	40	Obserwacje, ankiety, listy obecności
	Liczba przeprowadzonych konkursów	szt.	2	Dokumentacja konkursowa
	Liczba terenów, którym nadano nową funkcję	szt.	1	Raporty, protokoły
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
	Liczba osób, którym poprawiła się jakość życia	osoba / rok	80% mieszkańców obszaru rewitalizacji	dane własne / badanie jakościowe
	Liczba wydarzeń integracyjnych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	osoba / rok	20% mieszkańców obszaru rewitalizacji	dokumentacja projektu / foto

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Wnioskodawca		
12	KlemBUS – transport na telefon	Gmina Klembów / GOPS		
Lokalizacja przedsięwzięcia			wszystkie podobszary rewitalizacji	
Ramy przedsięwzięcia	Orientacyjna wartość	Źródło finansowania	Termin realizacji	
	350 000,00	Środki własne, MRPiPS, UE	2018-2020	

Opis problemu	<p>Gmina Klembów jest gminą rozległą obszarowo i występują u nas trudności komunikacyjne, głównie dla osób bezrobotnych, starszych, samotnych, niepełnosprawnych nie posiadających własnego środka transportu. Problemem dla nich staje się wizyta w Urzędzie czy u lekarza. W okresie letnim sprawniejsi mieszkańcy radzą sobie z tymi trudnościami jeżdżąc rowerem, natomiast okres jesienno- zimowy jest już dla nich nie lada wyzwaniem logistycznym.</p> <p>Sytuacja ta ogranicza dostęp do podstawowych usług publicznych i przekłada się na jakość życia mieszkańców.</p>			
Cel przedsięwzięcia	<p>Ułatwienie dostępu do podstawowych usług publicznych i poprawę jakości życia mieszkańców.</p>			
Zakres realizowanych zadań	<p>Przeprowadzenie badania zachowań konsumenckich ukierunkowanych na zdiagnozowanie preferencji mieszkańców i możliwości organizacyjnych gminy w zakresie zapewnienia mieszkańcom korzystania z komunikacji publicznej w formule elastycznego transportu, oraz ewaluacja wdrożonego rozwiązania.</p> <p>Stworzenie KlemBus'a to podpisanie umowy z przewoźnikiem lub zakup własnego środka transportu, który będzie realizował przewozy na zamówienia. W zależności od tego jak rozwinie się ten pomysł przyjmujemy dwa warianty jego działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) osoba potrzebując środka transportu zgłasza się do GOPSu i pracownik po weryfikacji zleca wykonanie przejazdu; 2) GOPS przekazuje przewoźnikowi listę osób uprawnionych do korzystania z lokalnego transportu; <p>Płatność za usługę realizuje Gmina.</p>			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
	Liczba osób	Osoby	100	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
	Zwiększenie dostępności do usług publicznych	osoba	100	Dane GOPS

4.4 Partycypacja społeczna

4.4.1 Mechanizmy włączenia interesariuszy

Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze strategicznym. Skutki jego wdrożenia obejmują podmioty zlokalizowane na rewitalizowanych obszarach. W związku

z tym, konieczne jest zaangażowanie przedstawicieli różnych grup interesariuszy do prac zarówno w proces przygotowania Programu Rewitalizacji, jak i w proces jego wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Aktywny udział interesariuszy jest koniecznym warunkiem powodzenia długofalowego rozwoju obszarów znajdujących się w sytuacji kryzysowej. Interesariuszami rewitalizacji podobszarów na terenie Gminy Klembów są w szczególności:

- Urząd Gminy Klembów i jednostki organizacyjne mu podległe;
- mieszkańcy Gminy Klembów, w tym przede wszystkim mieszkańcy podobszarów rewitalizacji;
- mieszkańcy spoza terenu Gminy Klembów, którzy planują się na jej terenie osiedlić;
- przedsiębiorcy z terenu Gminy Klembów;
- organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Klembów i kierujące swoje działania do mieszkańców podobszarów rewitalizacji;
- inne podmioty zainteresowane realizacją Programu Rewitalizacji.

4.4.1 Udział interesariuszy w procesie tworzenia programu rewitalizacji

Program Rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Podmiotem odpowiedzialnym za proces przygotowania Programu Rewitalizacji jest Gmina Klembów, jednak prace nad przygotowaniem Programu, jego aktualizacją, a także wdrażanie opierają się na współpracy z różnymi interesariuszami.

Fundamentem działań na każdym etapie procesu rewitalizacji jest partycypacja społeczna. W celu prawidłowego przeprowadzenia rewitalizacji i odniesienia sukcesu w tym zakresie, konieczne jest podjęcie wspólnych wysiłków przez różne podmioty. Dlatego też istotne jest, aby wszyscy interesariusze brali czynny udział na etapie diagnozowania, programowania, wdrażania i monitorowania procesu rewitalizacji. Sposób włączenia interesariuszy w proces opracowania Programu Rewitalizacji na terenie Gminy Klembów opierał się na przeprowadzaniu różnych form konsultacji społecznych do których należy zaliczyć:

- przeprowadzenie wywiadów pogłębionych;
- ankietyzację;
- zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej;
- spotkanie warsztatowe,
- wizyta studyjny,
- warsztaty.

W ramach opracowywania Programu Rewitalizacji wybrano wyżej wymienione techniki, ponieważ są one popularne, nieskomplikowane i dążą do bezpośredniego zaangażowania całej społeczności Gminy w proces rewitalizacji. Aby zapewnić jak największy udział mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i innych interesariuszy rewitalizacji, o każdej z form konsultacji zostali wcześniej powiadomieni na stronie internetowej Gminy, a także w sposób zwyczajowo przyjęty.

Pierwszym etapem opracowania Programu Rewitalizacji było określenie czynników i zjawisk kryzysowych, które występują na terenie Gminy, a następnie ustalenie, gdzie skala tych problemów jest największa i gdzie występują najpilniejsze potrzeby rewitalizacyjne.

Pierwszą z przeprowadzonych form konsultacji społecznych było przeprowadzenie ankiety. W ankiecie każda zainteresowana osoba mogła anonimowo wypowiedzieć się na temat problemów, jakie występują na terenie Gminy, obszarów gdzie koncentracja negatywnych zjawisk społecznych jest największa oraz koniecznych do przeprowadzenia zadań rewitalizacyjnych. Ankieta składała się z 6. pytań. W ankiecie wzięło udział 12. mieszkańców Gminy z różnych sołectw.

Drugim działaniem, ukierunkowanym na zebranie opinii, było przeprowadzenie wywiadów pogłębionych z przedstawicielami interesariuszy instytucjonalnych. Celem wywiadów było scharakteryzowanie specyfiki podobszarów rewitalizacji, potrzeb działań na tych podobszarach, oraz propozycji projektów.

Kolejnym elementem prowadzenia konsultacji było spotkanie z mieszkańcami, które pozwoliło na wyjaśnienie istoty rewitalizacji oraz zebranie bezpośrednio od mieszkańców propozycji działań. Spotkanie przeprowadzone zostało w sposób ułatwiający zrozumienie prezentowanych treści.

Ostatnim etapem jest (będzie) konferencja podsumowująca. Aby zachęcić mieszkańców do aktywnego udziału, została również przygotowana wizualizacja sporządzona w języku niespecjalistycznym z wykorzystaniem różnorodnych form graficznych. Po wyjaśnieniu istoty rewitalizacji i przedstawieniu podstawowych pojęć w tym zakresie, zostanie

przeprowadzona dyskusja z mieszkańcami. Celem jest upowszechnienie wiedzy o rozpoczynającym się procesie rewitalizacji oraz zachęcenie mieszkańców do aktywnego udziału w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych.

Zarówno informacje uzyskane w trakcie wywiadów, jak i wyniki badania ankietowego, uzupełniły dane statystyczne, co pozwoliło na określenie głównych problemów na terenie Gminy i ustalenie, gdzie występuje ich największa koncentracja.

Po opracowaniu wstępnej wersji dokumentu, został on poddany konsultacjom społecznym. Dokument został wyłożony na 14 dni w formie papierowej w Urzędzie Gminy, był również w wersji elektronicznej na stronie internetowej gminy. We wskazanym czasie wszyscy zainteresowani mogli złożyć uwagi i wnioski do dokumentu (w wersji papierowej i elektronicznej).

Podsumowując należy podkreślić, że interesariusze mieli możliwość aktywnego udziału w pracach nad opracowaniem programu rewitalizacji, a przedstawiciele instytucji i organizacji z tej możliwości aktywnie skorzystali. W ramach ankietyzacji, wywiadów, spotkania i wyłożenia dokumentu do wglądu publicznego mieli możliwość wskazania problemów jakie występują na terenie Gminy. Ponadto mieszkańcy Gminy odnieśli się podczas spotkania do propozycji działań jakie zaplanowano w ramach Programu Rewitalizacji, by dane obszary wyprowadzić ze stanu kryzysowego oraz przedstawili propozycje własnych przedsięwzięć, które zostały uwzględnione w przedmiotowym dokumencie. Zorganizowane spotkanie i konferencja pozwoliły na wyjaśnienie problematyki rewitalizacji, a dyskusja (podczas spotkania warsztatowego) na temat problemów jakie występują na terenie Gminy oraz przewidzianych do realizacji zadań, dostarczyła konkretnych sugestii od mieszkańców, zawartych następnie w Programie Rewitalizacji.

Wspólna analiza możliwości rozwojowych i zgłoszone projekty przyczynią się niewątpliwie do pełnej realizacji Programu Rewitalizacji.

Szczegółowy opis zebranych danych stanowi Załącznik nr 2, podsumowanie spotkania warsztatowego stanowi Załącznik nr 3 i są integralną częścią niniejszego dokumentu, natomiast wnioski z każdego rodzaju badania zawarto w odpowiednich rozdziałach dotyczących diagnozy oraz charakterystyki obszaru rewitalizacji.

4.4.1 Sposób włączenia interesariuszy we wdrażanie

Ze względu na planowane przedsięwzięcia, katalog interesariuszy jest szeroki i otwarty. Głównym sposobem włączenia interesariuszy w proces wdrażania Programu Rewitalizacji będzie ich aktywny udział w przewidzianych do realizacji działaniach. Interesariusze Programu Rewitalizacji będą wdrażali i monitorowali działania dotyczące aktywizacji społecznej, likwidacji negatywnych zjawisk społecznych, działań o charakterze infrastrukturalnym, środowiskowym i przestrzenno- funkcjonalnym, co pozwoli na pełną realizację Programu Rewitalizacji. Poniżej przedstawiono głównych interesariuszy rewitalizacji i ich zadania wynikające z procesu wdrażania Programu Rewitalizacji.

Gmina Klembów - odgrywa kluczową rolę w procesie wdrażania Programu Rewitalizacji. To główny podmiot inicjujący proces rewitalizacji na wyznaczonych obszarach oraz stwarzający uwarunkowania formalne do jego realizacji. Gmina odgrywa podstawową rolę w planowaniu przewidzianych do realizacji działań w wymiarze społecznym, przestrzenno- funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Ponadto tworzy podstawy prawne i formalne, które umożliwiają uczestnictwo w procesie rewitalizacji pozostałych interesariuszy. W sposób bezpośredni wywiera wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców obszarów rewitalizacji.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej - to podmiot, który odgrywa zasadniczą rolę w społecznym aspekcie rewitalizacji. GOPS będzie jednym z głównych realizatorów i koordynatorów przeprowadzonych projektów „miękkich”. Ponadto odegra on główną rolę podczas oceny efektów rewitalizacji – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej posiada bowiem niezbędne dane na temat rodzaju udzielonych świadczeń społecznych, liczby osób pobierających świadczenia, a także skali problemów występujących na danym obszarze. Na podstawie tych danych możliwe będzie ustalenie zasięgu i ilości koniecznych projektów mających na celu ograniczenie wykluczenia społecznego, ubóstwa, czy też innych problemów społecznych.

Mieszkańcy Gminy Klembów – w kontekście interesariuszy rewitalizacji należy wziąć pod uwagę przede wszystkim mieszkańców obszarów wyznaczonych do rewitalizacji. Będą oni bowiem głównymi beneficjentami przedsięwzięć zaplanowanych w ramach rewitalizacji. Mieszkańcy będą mieli duży wpływ na ostateczny zakres realizowanych zadań. W ramach rewitalizacji przewidziano bowiem m.in. projekty aktywizacji społecznej i integracji, przy czym szczegółowy ich zakres będzie zależny od potrzeb danej grupy docelowej. Zakres zajęć będzie uwarunkowany posiadanymi kompetencjami oraz zainteresowaniami rekrutowanych uczestników zajęć. Głównym zadaniem mieszkańców w procesie rewitalizacji będzie zatem aktywny udział i zaangażowanie w realizowane projekty, tak aby jak najlepiej zrealizować zaplanowane cele rewitalizacji. Dzięki

projektom „miękkim” poprawie ulegnie sytuacja społeczna i finansowa mieszkańców przedmiotowego obszaru, natomiast działania infrastrukturalne przyczynią się do podniesienia komfortu życia i integracji społecznej.

Do interesariuszy rewitalizacji należy także zaliczyć pozostałych mieszkańców Gminy, zamieszkujących tereny poza podobszarami rewitalizacji. Dzięki przedsięwzięciom rewitalizacyjnym ograniczone zostaną negatywne zjawiska społeczne występujące na terenie całej Gminy, co wpłynie na komfort życia wszystkich mieszkańców. Działania skierowane do mieszkańców podobszarów rewitalizowanych przyczynią się do zwiększenia ich aktywności i zaangażowania w życie Gminy, co również przyniesie zasadnicze korzyści dla pozostałych mieszkańców. Działania polegające na termomodernizacji wielorodzinnych budynków mieszkalnych wpłyną na ograniczenie niskiej emisji, a tym samym poprawę jakości powietrza, co przełoży się na zdrowie wszystkich mieszkańców. Głównym zadaniem mieszkańców Gminy spoza obszarów rewitalizowanych, będzie wspieranie wszystkich interesariuszy rewitalizacji w integracji społecznej i aktywizacji.

Przedsiębiorcy będą zachęceni do tego, żeby włączyć się w realizację programu rewitalizacji, aby jako firmy realizowali działania inwestycyjne zaplanowane w procesie rewitalizacji. Przedsiębiorcy mogą także angażować mieszkańców gminy jako pracowników do wykonania poszczególnych zadań. Mogą także zaangażować własne zasoby (środki finansowe) w rozszerzenie oddziaływania rewitalizacji poprzez poprawę jakości przestrzeni publicznej.

Organizacje pozarządowe - uzupełniają działania instytucji państwowych i prywatnych w zakresie pomocy i aktywizacji obywateli na różnych płaszczyznach życia. Jednostki te działają z własnej inicjatywy na rzecz wybranego interesu publicznego, ich celem nie jest osiąganie zysku.

5. Realizacja PR

5.1 Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Klembów stanowi dokument otwarty. Poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz będzie w razie potrzeby aktualizowany celem dostosowania do zmieniających się uwarunkowań, w szczególności w zakresie określenia lub doprecyzowania konkretnych projektów realizowanych w ramach rewitalizacji. Analiza, ocena i aktualizacja programu odbywać się będzie w oparciu o zasadę współpracy z zainteresowanymi partnerami.

Monitorowaniu, ocenie realizacji programu i jego aktualizacji służyć będzie system współpracy pomiędzy podmiotami programu oraz zaprojektowanie osiągnięcia wskaźników rezultatów i oddziaływania.

Plan działań dla przebiegu procesu rewitalizacji i informacje o jego realizacji zostanie określona w zależności od możliwości pozyskania środków, w tym konkursów organizowanych przez poszczególne instytucje. Przebieg i kolejność realizacji poszczególnych zadań zostanie określona w przedziałach czasowych. Analiza osiągniętych w danym okresie wskaźników będzie dokonywana nie rzadziej niż raz na kwartał według określonego harmonogramu.

Program Rewitalizacji będzie wdrażany przy uwzględnieniu szerokiej partycypacji społecznej, uwzględnianej przez cały okres wdrażania PR. Komunikacja społeczna oznacza realizację wszystkich poniżej wskazanych działań:

- informowanie mieszkańców o wszelkich planowanych działaniach dotyczących rewitalizacji,
- inicjowanie i moderowanie debaty publicznej dotyczącej zagospodarowania przestrzeni publicznej lub nadzór w przypadku zlecenia tego działania,
- wspieranie aktywności organizacji pozarządowych i innych grup mieszkańców podejmujących działania dotyczące rewitalizacji,
- w miarę możliwości uwzględnianie w planach rewitalizacji propozycji i stanowisk prezentowanych przez przedstawicieli mieszkańców.

Wszelkie działania partycypacyjne powinny być ukierunkowane na określenie konkretnych działań rewitalizacyjnych maksymalnie dopasowanych do potrzeb mieszkańców oraz wypracowanie kompromisowego stanowiska, gdy zgłaszane propozycje będą mocno rozbieżne lub wykluczające się.

5.2 Szacunkowe ramy finansowe

Szacunkowe ramy finansowe Programu Rewitalizacji, w tym źródła finansowania oraz harmonogram realizacji, zostały wskazane w części zawierającej opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Szacunkowy łączny koszt realizacji Programu Rewitalizacji (tj. projektów tzw. „głównych”) wyniesie **4 190 000,00 zł.**

5.3 Struktura zarządzania realizacją programu

Warunkiem obowiązywania PR jako aktu prawa funkcjonującego jest jego przyjęcie do realizacji na mocy Uchwały Rady Gminy. System wdrażania *Programu* będzie zgodny z wymogami określonymi dla wdrażania poszczególnych projektów określonymi w aktach prawnych związanych z wdrażaniem funduszy strukturalnych oraz w innych

obowiązujących dokumentach merytorycznych i aktach prawnych. Podmioty korzystające ze środków finansowych Unii Europejskiej są zobowiązane przestrzegać przepisów, zasad i procedur wspólnotowych. Realizacja poszczególnych projektów PR będzie opierać się na systemie wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej oraz na zasadach wydatkowania środków według źródeł ich pochodzenia.

Nadzór nad całością realizowanych projektów objętych Programem Rewitalizacji sprawuje Wójt Klembowa. Nadzór nad kwestiami finansowymi związanymi z realizacją projektów sprawuje Skarbnik (zgodnie ze statutem).

Okresowa aktualizacja PR prowadzona będzie we współpracy z osobami i instytucjami, w tym z organizacjami pozarządowymi ważnymi z punktu widzenia wdrażania PR. Zmiany PR będą opiniowane zatwierdzane przez Radę Gminy w drodze uchwały. Za przygotowanie merytoryczne i formalne zaproponowanych zmian odpowiadać będzie pracownik właściwego referatu merytorycznego.

Zarządzanie wdrażaniem rewitalizacji będzie realizowane przez Urząd Gminy, w tym koordynacja procesów i organizowanie spotkań, a zatem nie generuje dodatkowych kosztów.

5.4 System monitorowania i oceny programu rewitalizacji

Odpowiedzialność za bieżące monitorowanie PR spoczywać będzie na wyznaczonych pracownikach Urzędu Gminy. Bieżąca ocena Programu będzie dokonywana w oparciu o wskaźniki zawarte w każdym z przedstawianych do dofinansowania projektów oraz Listę projektów zawartą w niniejszym PR.

W celu skutecznej realizacji założeń zawartych w PR, będzie prowadzony monitoring wdrażania poprzez weryfikowanie przyjętych wskaźników.

6. Komplementarność Programu

Warunkiem zintegrowanych projektów i połączenia pól działań jest włączenie, koordynacja i kooperacja różnych instytucji samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, związków i inicjatyw obywatelskich. Dlatego też komplementarność pomiędzy poszczególnymi projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym PR zostanie zapewniona poprzez powierzenie nadzoru nad realizacją wszystkich przedsięwzięć Wójtowi Gminy, który w realizacji zadań związanych z rewitalizacją będzie wspierany przez zespół ds. rewitalizacji oraz wydziały merytoryczne Urzędu Gminy.

6.1 Komplementarność przestrzenna i problemowa

Wszystkie przedsięwzięcia będą rozwiązywać problemy wskazane w części diagnostycznej dokumentu oraz będą uwzględniały konieczność odniesienia do problemów społecznych.

Ponadto, zastosowano „grzebieniową” metodę programowania. Oznacza to, że zawarta w niniejszym Programie Lista projektów głównych jest listą bazową, która zawiera działania planowane do realizacji przez Urząd Gminy. Wszelkie inne działania, wpisujące się w zakres działań rewitalizacyjnych, mają charakter drugorzędny wobec przyjętych, i będą określane w taki sposób, żeby uzupełniały lub rozwijały działania wskazane w PR. Zróżnicowanie tematyczne projektów, przewidzianych do realizacji ze wsparciem UE, będzie skutkowało (pod warunkiem uzyskania dofinansowania) połączeniem wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego ze wsparciem z Europejskiego Funduszu Społecznego. Realizowanie projektów z listy oraz przedsięwzięć uzupełniających ma na celu objęcie wsparciem całego obszaru rewitalizacji. Projekty i przedsięwzięcia dopełniają się wzajemnie aby uniknąć działań pojedynczych, ze sobą nie powiązanych oraz zminimalizować ryzyko przesunięcia problemów społecznych na inne obszary.

6.2 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Zarządzanie PR zbudowano na dotychczasowych doświadczeniach, jak również nowych trendach w tym zakresie. Wzięto pod uwagę szczególnie istotny aspekt partycypacji społecznej i uczestnictwa poszczególnych osób i podmiotów w procedurach wdrażania PR. Dlatego też zaproponowana struktura zarządzania PR uwzględnia zarówno partycypację społeczną jak również udział dotychczasowej struktury Urzędu Gminy i koordynacji podejmowanych działań.

6.3 Komplementarność źródeł finansowania

Inicjowanie dialogu społecznego z interesariuszami procesu rewitalizacji pozwoli uzyskać także komplementarność funduszy poprzez możliwość uzyskania wsparcia finansowego dla działań podejmowanych przez podmioty inne niż Urząd Gminy. W szczególności wskazane jest podjęcie działań przez podmioty zarządzające budynkami mieszkalnymi i użytkowymi oraz prywatnych inwestorów, co umożliwi kompleksową przemianę przestrzeni publicznej. Przy założeniu, że stymulowanie zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądaných zmian, należy położyć nacisk na zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania.

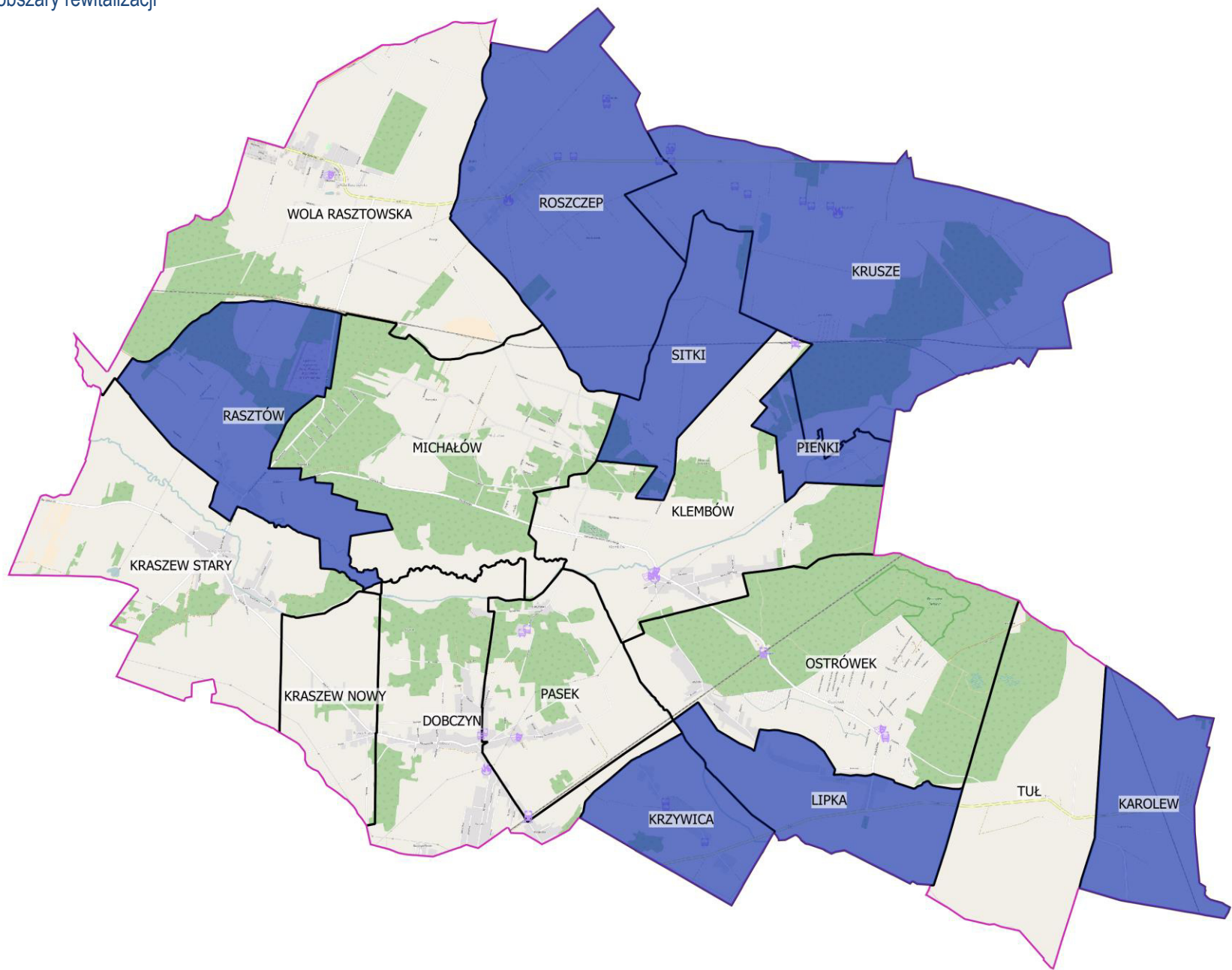

Załącznik nr 1 – szczegółowa mapa obszarów rewitalizacji (format A3)

Obszar rewitalizacji gminy Klembów obejmuje teren wiejski, który charakteryzuje się występowaniem użytków rolnych, pól, łąk, które nie są objęte rewitalizacją. Załączone mapy obrazują kolejno obszary poszczególnych miejscowości (lub funkcjonalne części poszczególnych miejscowości) na mapach w skali 1 : 5000.

Mapa 2 Podobszary rewitalizacji

Spis tabel

Tabela 1 Wybrane wskaźniki służące analizie zróżnicowania jednostek urbanistycznych	12
Tabela 2 Liczba mieszkańców poszczególnych jednostek urbanistycznych	15
Tabela 3 Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym.....	15
Tabela 4 Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym [%] (wskaźnik podstawowy) oraz udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym (wskaźnik dodatkowy).....	18
Tabela 5 Średnioroczna (z okresu 2014-2016) liczba niebieskich kart przypadająca na 1 tys. ludności	19
Tabela 6 Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego.....	20
Tabela 7 Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Tabela 8 odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	20
Tabela 9 Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej.....	22
Tabela 10 Sfera przestrzenna (wskaźniki dodatkowe)	25
Tabela 11 Sfera techniczna – wskaźniki podstawowe	27
Tabela 12 Powierzchnia i liczba ludności obszaru rewitalizacji	36
Tabela 13 Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	39

Spis map

Mapa 1 Wydzielone jednostki urbanistyczne w gminie	11
Mapa 4 Obszar rewitalizacji	62

Informacja o Wykonawcy

Pracownia ewaluacji, edukacji i ekspertyz społecznych 3E od wielu lat zajmuje się badaniami społecznymi i ewaluacjami realizowanymi na rzecz różnych podmiotów, krajowych i europejskich, w tym organizacji pozarządowych i instytucji publicznych. Współpracując z lokalnymi samorządami zespół Pracowni 3E opracowuje dokumenty strategiczne poprzedzone wnikliwą diagnozą. W portfolio Firmy znajdują się Strategie Rozwoju JST, Lokalne / Gminne Programy Rewitalizacji, badania dotyczące aktywności organizacji pozarządowych na danym terenie oraz szereg badań ewaluacyjnych dotyczących społecznych aspektów działalności samorządów.

www.pracownia3e.pl

